

DENGÊ

KOMKAR

Sal : 9
Wext : 25.12.1987
Hejmar : 103
Biha : 1 DM

KOVARA FEDERASYONA KOMELÊN KARKERÊN KURDISTAN LI ELMANYA FEDERAL

29 Kasım Seçimlerinde:

HALKIN ÇOĞUNLUĞU ÖZAL'A KARŞI OLDUĞUNU GÖSTERDİ

29 Kasım 1987 tarihinde Türkiye'de yapılan seçim sonucunda ANAP yüzde 36,34 oyla 292 milletvekili, SHP yüzde 24,74 ile 99 milletvekili, DYP ise yüzde 19,20 ile 59 milletvekili çıkardılar.

Seçim sonuçları hiç de şaşırtıcı olmadı. ANAP'ın faşist rejimin başı Evren'in desteğiyle Seçim Yasası'nı değiştirmesinin böylesine bir sonucu doğuracağı seçimden çok önce belliydi. ANAP, salt seçim yasasını değiştirmekle kalmadı. O, hükümet olmanın tüm imkanlarını, milyarlara varan fonları, televizyonu, "referandum" da olduğu gibi 12 Eylül öncesinin tacirliğini yaparak böylesi bir sonucu elde etti.

Seçim sonuçları açıklandıktan sonra Bay Özal, "malı götürdüğü"ne bakıp, "zafer" naraları atmaya başladı. Bunu, Evren'in açıklaması izledi. Faşist rejimin başı Evren, seçim sonuçlarını değerlendirdiği konuşmasında, halkın, "istikrar"ı seçtiğinden dem vurdu. Evren-Özal ve onların bilumum çömezlerine göre halk "istikrar"ı seçmişti. Çünkü, "istikrar" kendileridir, faşist rejimdir.. Ama gerçekler hiç de bu bayların söylediğini doğrulamıyor. Seçmen kitlesinin yüzde 64'ü Evren-Özal diktatörlüğünde somutlaşan "istikrar"a hayır demişti.. Bu durum öylesine somut şekilde görülüyor ki, 1983 seçimlerinde yüzde 45,1 oy alan ANAP, bu seçimlerde yüzde 9 daha az alabildi. O da, birbir türlü cambazlıkla...

Bay Özal, yüzde 36 ile (üçte bir) 5 yılı rahatça götürebilecek mi? Geç-

miş dönemdeki gibi Meclis'te at oynatabilecek mi? Objektif durum bunun hiç de kolay olmayacağını gösteriyor.

Diğer yandan Ana Muhalefet Partisi konumunu eskisi gibi sürdürecektir olan SHP'nin seçim öncesinde yanlış hesaplar içine girdiği, seçim sonucunda daha açık bir şekilde ortaya çıktı. Bir taraftan başta Genel

nin seçim yasasında yaptığı bu anti demokratik değişiklikleri onaylamayıp boykot kararına varabilseydi, hiç şüphesiz ANAP bugün bulunduğu konumda olamazdı. Ama ne yazık ki Bay İnönü, kendi elleriyle bugünkü durumu "okey"ledi, Bay Özal'a teslim etti. Bu kararın alınmasında en önemli etkenlerden biri İnönü'nün faşizmin çizdiği "yasallığı" bozma tavrı oldu.

DSP lideri Ecevit açısından ise durum farklıydı. O, uzun süreden beri sürdürdüğü olumsuz tavrını bu seçimler sırasında da gösterdi. Objektif olarak ANAP'ın ekmeğine yağ sürdü. Seçimlerde de hüsrana uğradı.

1987 Kasım seçimlerinin de demokratik ol-

Başkan İnönü olmak üzere, SHP'liler, iktidar olma hayali kurarlarken, diğer taraftan da kendilerine "rakip" olarak gördükleri Ecevit'i "safdışı" bırakmayı düşündüler. Tüm bunlar yan yana gelince, ANAP için planlarını daha kolayca hayata geçirme fırsatı doğdu. SHP, seçimler öncesi ayağına gelen fırsatı bu yüzden kaçırdı. Şayet SHP, diğer muhalefet partileriyle birlikte Evren-Özal rejimi-

madığı açıktı.

Zindanların politik tutuklularla dolu olduğu, sol partilerin, demokratik örgütlerin yasaklı bulunduğu, insan haklarının pervasızca ayaklar altına alındığı, işkencenin, Kürt halkı üzerindeki ırkçı-şoven baskıların, insanlık dışı uygulamaların sürdüğü bir ortamda "seçimlerin demokratik"liğinden dem vurmamak sahtekarlıktır.

(Devamı 15. sayfada)

İzinden dönen bir Kürt anası anlatıyor:

“ANALAR ÇOCUKLARINI DOYURMAK İÇİN KENDİLERİNİ SATMAK ZORUNDA BIRAKILMIŞLAR”

Değerli Arkadaşlar,

Uzun süre ülkeye gidip geldikten sonra, size orada gördüklerimi ve duyduklarımı yazıp yazmama konusunda tereddüt geçirdim. Daha sonra yazmaya karar verdim.

Ben 15 yıldan beri F. Almanya'da işçi olarak çalışmakta olan bir bayan arkadaşınızım. Birçok işçi kardeşim gibi bu ülkeye gelirken genç ve dinçtim. Ama şimdi bu özelliğimi büyük ölçüde yitirmiş durumdayım.

Birkaç yıldan beri ilk kez bu yıl izne gittim. Daha baştan söyleyeyim. Gittiğime bin pişman oldum. Türkiye ve Kürdistan'da gördüklerim bende derin bir iz bıraktı. Yurt dışında çıkan yayınları kendi ölçülerimde izliyorum. Ülkemizdeki durumu bu yayınlardan az da olsa öğreniyordum. Bu yayınlarda yazılanlara bazen kendim dahil inanasım gelmiyordu. Ama ne zaman kendim bizzat bunları gözlerimle gördüm, o zaman söylenenlerin az olduğuna kanaat getirdim.

Türkiye Kürdistanı'nda ormanlar ve tarihi eserler bilinçli bir şekilde tahrip ediliyor. Hemen hemen tüm kentlerde, o kentin yüzölçümü kadar bir alana askeri güçler yerleştirilmiş. Karakollar inşa edilmiş.

Diğer yandan gözle görülen bir durum da, insanların birbirlerine karşı tavırları oldu. Ben eski samimiyeti bizim insanlarımız arasında göremedim. Yakın çevremizin anlattığına göre, baskı ve parayla insanların birbirleri aleyhine ifade vermeleri sağlanıyormuş. Zorbalıkla böylesine büyük bir güvensizlik ortamı yaratılmış.

İznim sırasında beni etkileyen olayların başında Türkiye ve Kürdistan'daki kadınların içinde buldukları acı durum oldu. Bir din görevlisi akrabam, son yıllarda camilerin önüne yüksek oranda çocuk bırakıldığını, bunun sebebinin ise açlık ve yoksulluk olduğunu söyledi. Yine aynı şekilde çocuklarının karnını doyurabilmek, üst baş alabilmek için kadınlarımızın, kendilerini satmak zorunda kaldıklarını -özellikle büyük kentlerde- açık bir şekilde gördüm. (Zaten bu durumu rejimin başları bile artık inkar edemiyorlar) Bu da bende büyük bir tiksinti yarattı.

Diğer bir olay ise şöyle: Yıllardan beri tutuklu bulunan bir Kürt gencinin anası, birtek kelime Türkçe bilmediği için yıllarca oğlu ile görüşürülmemiş. Yıllardan sonra aracılardan sayesinde rüşvet verilerek bu yaşlı kadının oğlu ile görüşmesi sağlanmış. Ana-oğul arasında görüşme boyunca hiç konuşma geçmemiş. Çünkü kadıncağız Türkçe bilmiyor. Görüşme yerinde ise Kürtçe konuşma yasak. Kadıncağız yılların özlemine gözleriyle oğluna anlatmaya çalışmış. Bir ana olarak bunları anlamak bana çok çok zor geldi doğrusu...

Selamlar, çalışmalarınızda başarılar.

Bir Kürt Anası / Wuppertal

KOMKAR MYK'NIN YENİ YIL MESAJI

Değerli arkadaşlar, yurtsever Kürdistanlı insanlar,

KOMKAR-Merkez Yürütme Kurulu, tüm üye, sempatan ve tek tek yurtsever insanlarımızın yeni yılını kutlar, 1988'in barış, demokrasi ve özgürlük mücadelesinde başarılı olmasını diler.

Değerli arkadaşlar, yurtsever insanlar,

Geride bıraktığımız 87 yılında dünyamız ve ülkemiz Kürdistan'da önemli gelişmeler yaşandı.

1987 yılı, uluslararası planda nükleer silahlara karşı ilk barış anlaşmasına tanık oldu. Dünya barış güçlerinin ardıcıl çabaları ve Sovyetler Birliği'nin kararlı tutumu sonucu, başta ABD olmak üzere, emperyalist güçler insanlık için yıkım ve felaket olan nükleer silahların yok edilmesi yönünde adım atmak zorunda kaldılar.

1987 yılı, aynı zamanda Büyük Ekim Devrimi'nin 70. Yıldönümüydü. Sovyetler Birliği, kapitalist ülkeler işçi sınıfı, ezilen ve baskı altında olan halklar Ekim Devrimi'ni coşkuyla kutladılar. Ekim Devrimi hepimize kutlu olsun.

Kürt halkı, parçalanmış ve işgal altında tutulan ülkesinde sömürgeci zorbalığın doruk noktasına ulaştığı bir yılı geride bırakıyor. Sömürgeci devletler, Kürt halkının direncini kırmak ve onun ulusal-demokratik mücadelesini dağıtmak için amansız bir teröre başvuruyorlar. Bu yönde çoğu zaman kendi aralarında güçbirliği oluşturuyorlar. Tüm bu barbarlık ve uygulamalar halkımızın direniş geleneğini kıramadı, kıramayacak.

KOMKAR, geçtiğimiz yıl içinde Irak Kürdistanı yurtsever örgütlerinin Saddam diktatörlüğüne karşı oluşturdukları birliği selamlıyor, bu birliğin halkımızın mücadelesinde başarılı olmasını diliyor.

Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'nda ise durum geçen yıllardan pek de farklı değil. Zindanlar bugün de binlerce politik tutuklu ile dolu. İçence çarkı hâlâ işliyor. Kürdistan'da halkımızı yoketmek, özümsemek için bir dizi sinsi planlar gündemde. Sürgünler, operasyonlar devam ediyor; "olağanüstü hal" sürüyor. "Bölge Valiliği" yönetimi altında halkımıza karşı estirilen terör ve kırim politikası daha da yoğunlaşmıştır. Türkiye ve Kürdistan'da düşünce, basın ve örgüt-

lenme özgürlüğünden söz etmek gülünçtür. 1982 Generaller Anayasası yürürlükte. Böyle bir ortamda demokrasiden, insan hak ve özgürlüğünden bahsetmek mümkün değildir.

Geçtiğimiz 1987 yılı içinde sömürgeci devletler ve onların yurt dışındaki uzantıları, örgütümüz KOMKAR'a yönelik bir dizi provakasyona başvurular. Örgütümüz adına sahte bildiriler çıkardılar. Diğer taraftan kurulduğu günden bu yana elini yurtsever kanına bulan Apocu ajan-provakatörler, geçtiğimiz yıl içinde halkımızın iki seçkin evladını, iki özgürlük savaşçısını ALİ HOCA ve HÜSEYİN ALİ AKAGÜNDÜZ arkadaşlarımızı alçakça katlettiler.

Örgütümüz KOMKAR, tüm bu olaylar ve saldırılar karşısında sığuk kanlı davrandı, düşmanın oyununa gelmedi. Onların çirkin emellerini boşa çıkarma ve demokratik güçleri, kamuoyunu bu örgüt ve sahnelenen provakasyon konusunda duyarlı hale getirmeye çalıştı.

F. Almanya'da geçtiğimiz bir yıl boyunca, işsizliğe, demokratik hakların budanmasına, yabancı düşmanlığına ve silahlanmaya karşı önemli kitle gösterileri yaşandı. Sendikalar, toplu sözleşme görüşmelerinde ve çelik sanayiinde iş yerlerini koruma konusunda kararlı ve aktif bir tutum takındılar.

Değerli arkadaşlar, KOMKAR üyesi tüm dernek, komite ve çalışma gurupları, tek-tek KOMKAR'lı militanlar, bu yıl boyunca halkımızın sömürgeci-faşist rejime karşı yürüttüğü mücadeleye destek oldular. Barış ve demokrasi güçleriyle omuz-omuz silahlanmaya, işsizliğe ve ırkçılığa karşı mücadelede yer aldılar. Provakasyona, alçakça saldırılara karşı yığıtçe göğüs geldiler, düşman güçlerin oyunlarını boşa çıkardılar.

1987 yılının zorlu görevlerini başarıyla yerine getirenler, 1988 yılının karmaşık görevlerini hakıyla yerine getireceklerdir. Merkez Yürütme Kurulumuz, bu inançla tekrar yeni yılınızı kutlar, başarılı, esenlik dolu bir yıl diler.

1988 yılı barış, demokrasi ve özgürlük mücadelesinde başarılı bir yıl olsun!

**KOMKAR
MERKEZ YÜRÜTME KURULU**

Batı Berlin:

Leyla Kasım'ı Anma Gecesi

F. Almanya ve Batı Berlin Kürdistanlı Kadınlar Komitesi (KOMJIN), 5 Aralık 1987 günü Batı Berlin'de "Leyla Kasım ve Kürdistanlı Diğer Şehid Kadınları Anma Gecesi" düzenledi.

Gece, KOMJIN adına yapılan konuşmayla başladı. Daha sonra Kürtçe, Türkçe ve Almanca olarak hazırlanan senaryo kitleye sunuldu. Kürdistan'ın ekonomik, politik ve sosyal yapısına, Kürt kadınlarının içinde buldukları koşullara yer verilen senaryo da, Leyla Kasım ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi uğrunda şehit düşen diğer kadınların yaşamından örnekler yer almıştı.

KOMA AŞITI, Nuro ve Jiyan'ın halk, sevgi ve devrimci türküler sundukları gecede, Filistin ve Yunan folklor ekipleri de kendi halklarının folkloründen örnekler sundular. Diğer yandan Kürdistan İşçi Derneği Çocuk Folklor Ekibi de Kürt halk oyunlarından seçme parçalar sundu. Tiyatroya Azadi faşizmin işkencehanelerine düşen devrimci bir gencin anne-babasının durumunu yansıtan bir oyun sergiledi. Bunun yanı sıra, tiyatro sanatçısı Bengin, bir pandomim de sundu. Her iki oyun da oldukça beğeni kazandı.

KOMKAR, KSSE, SOKSE, Komela Karkerên Kürdistan lı Berina Rojava'nın dayanışma mesajı gönderdikleri geceye 400 dolayında bir kitle katıldı.

Mannheim:

"ŞEVA KURDAN"

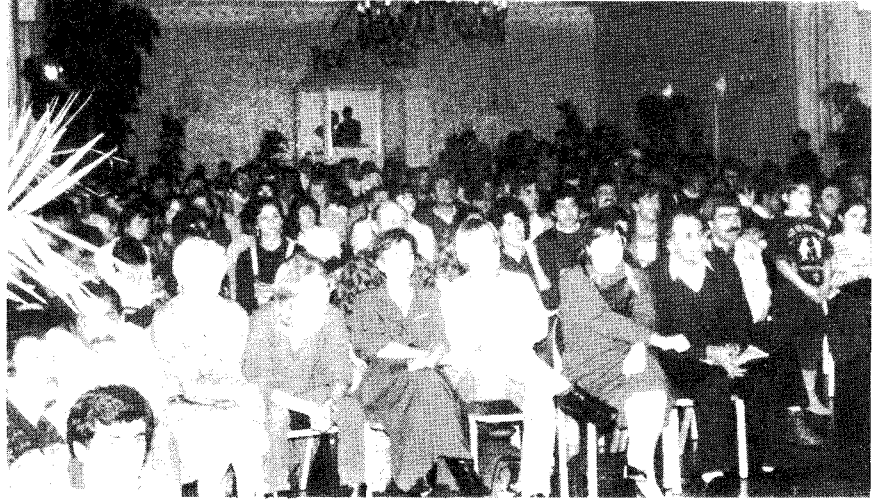
12 Aralık 1987 tarihinde Mannheim Kürdistan İşçi Derneği, Kürdistan Gençlik Komitesi, Forum der Jugend ve Irak Kürdistanı'ndan KDP-Irak ve YNK'dan arkadaşlarla birlikte "ŞEVA KURDAN" adı altında bir gece düzenledi.

Zengin bir kültür programının sunulduğu gecede, Kori Musiqî Kurdi mücadele ve halk türkülerinden parçalar sunarken, Nürnberg Kürdistan İşçi Derneği folklor ekibi de ülkemizin değişik yörelerinden oyunlar sundu. Daha sonra ozan M. Alan türküleriyle kitleyi coşturdu.

Kürt halkının yaşamı, mücadelesini anlatan bir metin, dia eşliğinde Almanca ve Kürtçe olarak kitleye sunuldu.

Bölgemizde Kürdistan'ın tüm parçalarından yurtsever insanların ilk kez ortaklaşa düzenledikleri geceye 200 dolayında bir kitle katıldı. Gece, oldukça beğeni kazandı.

Mıraz

"ÜLKELER ARASI KÖPRÜ - Kürdistan'a müzikal, edebi bir seyahat" Gecesi

KOMKAR ve Büro für freie Kulturarbeit, NRW Kültür Bakanlığı'nın da desteğiyle 5.12.87 tarihinde, Köln'de "Ülkelerarası Köprü-Kürdistan'a edebi ve müzikal bir seyahat" adı altında kültürel bir gece düzenlediler.

Gece programında yer alan Şirin ve Seydo, halkımızın zengin kültüründen direniş ve halk türkülerini geceye katılan izleyici ve konuklara sundular. Her iki sanatçının parça-

ları Kürdistan'lı ressamların resimlerinden oluşan slaytlarla beslendi.

Çağdaş Kürt şairi Gundi, program boyunca kendi şiirlerini Almanca ve Kürtçe olarak sundu.

İlgiyle izlenen gece, "Dilan Halk Oyunları Grubunun" kitle eşliğinde sunduğu programla son buldu.

400'e yakın bir kitlenin katıldığı gecede, Kürt kültürü izleyicilere değişik yönleriyle tanıtıldı.

KÜRDİSTANLI GENÇLER SORUNLARINI TARTIŞIYOR • ZINAR

F. Almanya'da yaşayan Kürdistanlı gençlerin sorunları ve örgütlenme perspektiflerini tartışmak üzere, 4-6 ve 11-13 aralık 1987 tarihlerinde iki toplantı düzenlendi. Toplantılara değişik bölgelerden 30'un üzerinde gençlik temsilcileri katıldı.

Toplantıların gündeminde; başta F. Almanya'da yaşayan Kürdistanlı gençlerin ayrı bir ulusal azınlığa dahil olmasından kaynaklanan özel sorunları ve bunların çözümünü yönünde öneriler yer aldı. Ayrıca gençlik temsilcileri, diğer uluslardan gençleri de yakından ilgilendiren şu sorunları dile getirdiler: "Eşitsiz eğitim sorunları", "yabancı düşmanlığı", "işsizlik" vb. Bu nedenle Kürdistanlı ve diğer gençlerin birlikte sorunlara çözüm aramaları, mücadele

vermeleri özellikle vurgulandı.

Kürdistanlı gençlerin kendi örgütlerini oluşturmaları yönündeki çalışmalar ise, gündemin diğer bir konusunu oluşturuyordu. Birimlerde gençlik çalışmaları hakkında bilgi veren arkadaşlar, çalışmaların bundan sonra daha düzenli ve koordineli bir şekilde yürütmesi gerektiğini dile getirdiler.

Önümüzdeki döneme ilişkin öneriler getiren gençlik temsilcileri, asıl hedefin F. Almanya'da yaşayan Kürdistanlı gençliğin örgütlenmesi olduğunu ve bu yolda adımların atılması gerektiği konusunda birleştiler.

Toplantılar sonunda akşamları, Kürdistan üzerine filmler seyredildi ve birlikte halay çekildi.

Essen: "Türkiye'de İnsan Hakları" Konferansı

17 Aralık 1987 günü Essen kenti Halk Yüksek Okulu tarafından "Türkiye'de İnsan Hakları" konulu bir konferans düzenlendi. 150 kişiden fazla bir kitlenin katıldığı konferansta, 1980-87 arasında Türkiye'de tutuklanan 3 kişinin yanı sıra, Türkiye'de insan hakları konusunda uzman bir avukat ve KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu'ndan bir üye de konuşmacı

olarak yer aldılar.

İlk üç konuşmacı, Türkiye ve T. Kürdistanı'ndaki tutukluluk dönemlerindeki hapisane uygulamalarına ve işkencelere değindiler, kendi deneyimlerinden örnekler verdiler.

KOMKAR MYK üyesi ise, Türkiye'de ulusal ve ulusal azınlıklar sorunu na değindi. Özellikle 1982 Ana- (Devamı 15. sayfada)

Tarihi Bir Anlaşma:

ORTA MENZİLLİ SİLAHLAR ÇÖPE

ABD Başkanı Reagan ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov, 8 Aralık 1987 tarihinde Washington'da düzenlenen bir törenle Orta Menzilli Füze Anlaşması'nı (INF) imzadılar. 150 sayfa içeren INF Anlaşması uyarınca, ABD ve Sovyetler Birliği karşılıklı olarak menzilleri 500 ile 5 bin kilometre arasında değişen 2 bin dolayında orta ve kısa menzilli füzeleri imha edecekler.

Bu anlaşmaya göre ABD, 4 NATO ülkesine (İngiltere, F. Almanya, Belçika ve İtalya) yerleştirmiş olduğu Cruise ve Pershing-2 füzesini yok edecek. Sovyetler Birliği ise, SS-20, SS-23, SS-4 ve SS-12 füzesini. Bu arada F. Almanya'da konumlandırıl-

mış 72 adet Pershing 1-A füzesi de kaldırılacak.

Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra 6 ay içinde taraflar, füzeleri parçalayarak, ya da başlıksız olarak fırlatarak yok edecekler. 3 yıl içinde iki taraf birbirlerinin ülkesinde yılda 20 kez nükleer tesis ve fabrikaları denetleyebilecek.

Anlaşma metni ABD Kongresi tarafından onaylandıktan sonra hayata geçecek.

Böylesine bir tarihi anlaşma, bütün dünyada büyük bir sevinç yarattı. Bu sonuç, başta Sovyetler Birliği olmak üzere, tüm dünya barış güçlerinin ısrarlı çabalarıyla elde edildi. Başta ABD'deki en büyük, en saldırgan emperyalist tekeller olmak üze-

re, uluslararası plandaki gerici kimi güçler, anlaşmanın sağlanmaması için büyük çaba harcadılar. Ama Sovyetler Birliği'nin, tabiri uygunsuzsa "Barış Salvoları" karşısında sağlasola yalpalamanın imkanları kalmamıştı artık bu güçler için ve nihayet imzalamak zorunda da kaldılar.

Hiç şüphesiz bugün imzalanan INF anlaşması ile dünyamızda varolan silahların sadece yüzde 4'ü ortadan kaldırılmış olunacak. Dünyadaki genel silah durumuna bakıldığında, yüzde 4 gibi küçük bir pay alan bu silahların ortadan kaldırılmasının çok büyük bir anlam ifade etmeyeceğini düşünenler olabilir. Ama bu silahların tahrib gücü gözönünde tutulduğunda bunun hiç de öyle küçümsenecek bir adım olmadığı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Dünya barış güçleri, böylesine bir anlaşmanın imzalanmasından gurur duymakta haklılardır. Ama bununla yetinilmeyeceği gün gibi ortadadır. Gorbaçov'un Washington'da onuruna verilen yemekte "kendimize hedef olarak nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya seçtik" demesi, Sovyetler Birliği'nin, diğer barış güçlerinin çabalarının durmama- cağını birkez daha kanıtlıyor.

INF Anlaşması, diğer stratejik silahlarla, Avrupa'daki konvansiyonel güçlerde bir indirim yapılması için bir adım oluşturmuş oluyor. Bu olumlu gelişmeyi, böylesine adımlar atarak sonuçlandırmak, tüm barış güçlerinin şimdiye kadar sürdürdükleri yılmaz mücadele ile başarıya ulaşacaktır.

Batı Şeria ve Gazze'de Çatışmalar:

İSRAİL'İN YENİ BARBARLIKLARI

İsrail işgali altındaki Batı Şeria ve Gazze'de, 10 Aralık 1987 günü İsrail askerlerinin gösteri düzenleyen Filistinliler üzerine ateş açması sonucu patlak veren çatışmalar, tüm sıcaklığıyla devam ediyor. Çıkan çatışmalarda, 51'den fazla kişinin öldüğü, yüzlerce kişinin yaralandığı bildiriliyor. İsrail, direnişi bastırma için bölgeye özel eğitilmiş askeri birlikler gönderdi.

Halen olayların devam ettiği Gazze, 1948'den 1967 yılına dek Mısır tarafından yönetiliyordu. Tel Aviv'den yaklaşık 50 km kadar uzakta ve Sina Çölü'ne kadar uzanan, ortalama 8 km genişliğinde, 365 km uzunluğunda ve büyük çoğunlu-

ğunu Filistinli mültecilerden oluşan 630 bin kişinin yaşadığı Gazze Şeridi, 1967 yılında İsrail tarafından işgal edilen bir bölge. Gazze'nin diğer bir özelliği de aşırı geri kalmışlık, yoksulluk.

Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), İsrail'in eylemini Filistinlilere yönelik yeni bir katliam olarak nitelerken, İsrail Başbakanı İzak Şamir ise: "Daha fazla Filistinlinin ölmesini istemiyoruz. Çünkü ölen her Filistinli bize karşı bir insan bombası oluyor." diyerek, Filistin halkından ve mücadelesinden duyduğu korkuyu dile getirdi.

İsrail birliklerinin kanlı terör uygulamasına karşı, uluslararası planda tepkiler

hergeçen gün büyüyor.

BM Güvenlik Konseyi, 15 Bağlantısız Ülke'nin önerisi üzerine olayları görüştü, İsrail'i sert bir şekilde kınadı. ABD bu oylamada çekimser oy kullandı. Güvenlik Konseyi İsrail'in eylemlerine derhal son vermesini, 1948 Cenevre Sözleşmesi'ne sadık kalmasını ve 1967 yılından beri işgal ettiği topraklardan çekilmesini istedi.

Sovyetler Birliği, İsrail'i devlet terörü uygulamakla suçlarken, İslam Konferansı Örgütüne bağlı ülkelerin BM temsilcileri de, BM Güvenlik Konseyine, Gazze ve Batı Şeria'ya incelemede bulunacak bir heyet göndermesi çağrısında bulun-

dular. Bağlantısız hareketi de tüm uluslararası kuruluşlara çağrıda bulunarak, İsrail ordusunun Gazze ve Batı Şeria'daki eylemlerinin derhal durdurulmasını istedi.

Bu çatışmalar, İsrail devlet adamlarının açıkladıkları gibi "Filistinlilerin hayal kırıklığı" yüzünden olmayıp, aksine topraklarını yabancı işgalinden kurtarmak ve kendi ülkesinde özgürce yaşamak isteyen bir halkın mücadelesidir. İsrail'in Filistin toprakları üzerinde işgali sürdüğü sürece, bu bölgede gerçek barışın sağlanması mümkün değildir. Yeni ve daha geniş boyutlu olayların patlak vermesi kaçınılmazdır. Tek çözüm yolu İsrail'in, kayıtsız-şartsız olarak işgal ettiği Filistin topraklarından çekilmesi ve Filistin halkının kendi kaderini özgürce belirlemesidir.

10 Aralık Uluslararası İnsan Hakları Günü'nde:

TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI AYAKLAR ALTINDA

İnsan Hakları Derneği (İHD), 10 Aralık 1987 günü Kadıköy'de "Genel Af, İdam Cezaları Kaldırılsın" mitingini düzenledi. Aynı tarihte Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği de Bayrampaşa'da "Tutsaklara Özgürlük" adı altında ayrı bir miting ve yürüyüş düzenledi.

İnsan Hakları Derneği'nin saat 13.00 te Kadıköy'de başlayan mitingine 5 bin dolayında kitle katıldı. Yürüyüşe Aziz Nesin, Emil Galip Sandalcı, Müjdat Gezen, Vedat Türkaili, Aslan Başer Kafaoğlu, Nevzat Çelik ve daha birçok tanınmış yazar, sanatçı ve bilim adamının dışında, SHP milletvekilleri de katıldı. Polislin engelleme ve baskısına rağmen miting alanında ve yürüyüş boyunca "İşkence İnsanlık Suçu", "Zamlara Hayır", "Zam, zulüm, işkence. İste Faşizm" gibi sloganlar atıldı. Aziz Nesin, İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri Akın Birdal ve daha birçok tanınmış kişi, mitingte yaptıkları konuşmalarda ısrarla genel bir afın çıkarılmasını, idam cezalarının kaldırılmasını ve faşist baskılara son verilmesini dile getirdiler.

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin Bayrampaşa'daki "Tutsaklara Özgürlük" mitingine ise 1.500 dolayında kişi katıldı. Yapılan konuşmalarda cezaevlerindeki siyasi tutuklu ve mahkûmlara af değil, özgürlüklerinin verilmesi, çünkü onların suçlu olmadıkları dile getirildi. Ve "Gecekonular değil Zindanlar Yıkılsın", "Tek-tip elbise kaldırılınsın", "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" gibi sloganlar atıldı.

Yukardaki miting ve yürüyüşlerin 10 Aralık günü gerçekleşmiş olması raslantı değil. Tersine, bu gün bilinçli olarak seçilmiştir. Çünkü 10 Aralık günü 1948 yılından bu yana tüm dünyada **Uluslararası İnsan Hakları Günü** olarak kutlanıyor. Bu tarih, aynı zamanda Birleşmiş Milletler(BM) tarafından İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin onaylandığı gündür.

Birçok ülkenin altında imzasının bulunduğu bu belgede, insanların temel hak ve özgürlüklerine dokunulmayacağı, bunların biçbir şekilde kısıtlanmayacağı belirtiliyor. İşkence ve keyfi davranışta bulunma yasaklanırken, herkesin bağımsız ve tarafısız mahkemelerde yargılanma hakkına sahip olduğu; "suçlu"luğu kanıtlanana dek "suçsuz" sayılması, fikir, vicdan ve dini inançların dokunulmazlığına saygı gösterilmesi,

herkese çalışma ve serbest meslek seçme olanağı, sendika vb. dernekler kurma hakkı tanınması dile getiriliyor. Sağlık, kültür ve kişiliğin geliştirilmesi vb. yer alıyor.

Bu günde, dünyanın dört bir yanında insan haklarına saygı göstermeyen ve onu çiğneyen ülkeler kınanır ve bu uygulamalara bir an önce son vermeleri çağrılar daha örgütlü ve gür bir sesle tekrarlanır.

İmza Kampanyası

İnsan Hakları Derneği'nin, "Genel Af ve Ölüm Cezalarının Kaldırılması" isteklerini içeren ve 19 Eylül de başlatığı imza kampanyası, 10 Aralık 1987 tarihinde sona erdi. Bu süre zarfında yur içinde ve dışında toplam 130 bin imza toplandı. İHD Genel Sekreteri Helvacı, 23 klasör-
(Devamı 15. sayfada)

"TÜRKİYE'NİN DOSTLARI" NIN

1. KONGRESİ YAPILDI Şergir/PARİS

15 Avrupa ülkesi ve ABD'den politikacı, yazar, bilim adamı, hukukçu vb. kişilerden oluşan "Türkiye'nin Dostları"nın Birinci Uluslararası Kongresi, 27-28-29 Kasım tarihlerinde Paris'te toplandı. Çeşitli Avrupa ülkelerinden parti, sendika ve örgütlerin katıldığı, ya da mesaj gönderdiği Kongre'ye Fransa-KOMKAR da katıldı. Üç gün boyunca Türkiye'nin hukuki yapısı, insan haklarının ihlali, kültürel hayat, cezaevlerindeki koşullar ve işkence gibi konular tartışıldı ve bunlara ilişkin kararlar alındı.

Çeşitli komisyonların çalışmalarına katılarak, Türkiye'deki insan hakları durumuna ilişkin görüşlerimizi belirttik, Kürdistan sorununu dile getirdik. İngilizce ve Fransızca yazılmış bültenleri dağıttık. Diğer taraftan çeşitli kişilerle görüşerek, Kürdistan ile ilgili ayrıntılı bilgi verdik, onlardan bu konuda duyarlı olmalarını istedik.

Bize göre Kongre'nin olumlu yönleri olduğu gibi, olumsuz yönleri de vardı. Şüphesiz bu, uluslararası planda Türkiye'deki demokrasi mücadelesine bir destektir, faşist rejimi

min teşhiridir. Fakat diğer yandan, Türkiye'de demokrasinin gerçekleşmesi için bu kadar çaba harcayan "Türkiye'nin Dostları", Türkiye Kürdistanı'nda yaşayan 15 milyonluk Kürt halkının meselesini nasıl bu kadar gözardı edebilir. "Türkiye'nin Dostları"nın bu konudaki tutumu gerçekten olumsuzdu. Biz değişik komisyonlarda Kürt halkının içinde bulunduğu durumu açık bir şekilde dile getirdik, 15 milyonluk bir halkın baskı ve terör altında ve en temel ulusal-demokratik haklarından yoksun olduğu bir ülkede demokrasi-den bahsedilemeyeceğini belirttik. Ve sonuç bildirisinde Kürt halkı üzerindeki baskı ve zulmün açık biçimde dile getirilmesini ve mahkum edilmesini önerdik. Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü Komisyonu'nda konuşan **Info-Türk** yönetmeni **Doğan Özgüden** de, Türkiye'de demokrasi ve insan hakları sorununun tartışıldığı böylesine önemli bir toplantının gündemine, yoğun bir terör altında olan Kürt halkının durumunun alınmamasını ciddi bir eksiklik
(Devamı 15. sayfada)

ÖZAL'IN SEÇİM HEDİYESİ: ZAMLAR

29 Kasım seçimleri nedeniyle uygulamasına ara verilen zam paketi, seçimin Özal tarafından az oyla çok sandalye kazanmasından hemen sonra yürürlüğe girdi. Darbe yaparçasına iğneden ipliğe herşeye zam yapıldı. Bir kalemde tekel maddelerine yüzde 7-16, şekere yüzde 40, otobüs ücretlerine yüzde 110, gübreye yüzde 30, elektriğe yüzde 40, PTT hizmetlerine yüzde 50-100 ve daha nice temel ihtiyaç maddelerine zam yapıldı. Kitleler 29 Kasım seçimlerinde olduğu gibi yeni bir oldu bitti ile karşı karşıya kaldılar. Son zamlar, işçi, köylü ve dar gelirli alım güçlerinin düşüş göstermesine yol açtı. Komik bir düzeyde olan ücretler, son zamlardan sonra daha da kötüleşti.

Gözlemcilerin 24 Ocak ekonomik kararlarının yeni bir aşaması olarak niteledikleri son zamlar, halkın cebinden günde 7,5 milyar lira çekip almaktadır. Kitlelere sunduğu "seçim hediyesi" ile Özal, birkez daha tekellerin has adamı olduğunu gösterdi. Seçim sonrası geniş emekçi yığınlar biraz daha açlığa ve sefalete sürüklenirken, para babaları ve vurguncular milyarlarına milyarlar kattılar. Seçim sonrası yapılacak zamdan haberleri olan stokçular, yalnızca sigara stokundan 1 milyar 117 milyon kâr elde ettiler.

"İstikrar Programı" olarak açıklanan zam paketi; 7 yıldan beri uygulanmakta olan ve mimarlığını Özal'ın yaptığı "24 Ocak Ekonomik Kararları"nın iflasının çarpıcı bir örneğidir.

Özal, izlediği ekonomik politika ile mevcut ekonomik krizi daha da derinleştirmiştir. Uygulanan "sıkı para politikası" sonucu yatırımlar —özellikle de sanayii alanında— durma noktasına gelmiştir. Sabit sermayenin ulusal gelirden aldığı pay yüzde 17'nin altına düşmüştür. —Gelişmiş ülkelerde bu pay yüzde 30-40 dır— Bu durum Türkiye'de kapitalizmin yapısal bunalımını daha da derinleştirmiştir. Yerli tekelere sağlanan tüm destek ve yardımlara rağmen, ihracatta beklenen patlama olmamıştır. Dış ticaret açığı büyüyerek kronik bir hal alırken, izlenen politika sonucu Türkiye, IMF vb. uluslararası finans kuruluşlarına gırtlığına kadar borçlanmıştır. Enflasyon canavarı önlenememiş, fiyat artışları sürekli yükselirken, gerçek ücretlerin seviyesi 1969 yılının düzeyinin altına düşmüştür. Bugün bile enflasyon yüzde 57 dolayındadır. Böyle-

likle emekçi yığınların ulusal gelirden aldıkları pay sürekli azalırken, tekelin kârı yükselmiştir. Ücretlilerin 24 Ocak Kararları'nın ilan edildiği 1980 yılında ulusal gelirdeki payları yüzde 39,79 idi. Bu pay, 1987 yılı sonunda yüzde 17'ye düştü.

Eğer ücretlere enflasyonun üzerinde zam yapılmazsa, bu pay, 1988 yılında yüzde 15'e düşecektir.

Kâr, faiz ve rantıye kesiminin ulusal gelirden aldıkları pay ise sürekli yükselmiştir. Bu oran, 1980'de yüzde 42,88 iken, 1987'de 69,1'e yükselmiştir.

Bu kadarı bile Özal'ın izlediği politikanın kimin yararına olduğunu anlamak için yeterlidir. Seçim öncesi kitlelerin oyunu alabilmek için her türlü hokkabazlığı deneyen Özal,

sunduğu ekonomik model ile Türkiye'nin "çağ atlayacağı"na dair olmadık yalanlar atmıştır. Açlığın, işsizliğin, fuhuşun, yolsuzlukların had safhaya vardığı, insanların ekmek bulamadıkları için çareyi intihar etmekte bulduğu, işçi ve emekçi yığınların siyasal ve sendikal haklarının olmadığı bir ülkede "çağ atlama"nın olmayacağı ortadadır. Türkiye'nin çağ atlaması, çağın gerisinde olan Evren-Özal iktidarının alaşağı edilmesine bağlıdır.

ÇELİK SANAYİNDE İŞYERİNİ KORUMA MÜCADELESİ SÜRÜYOR

"Hattingen yaşmalıdır" sözü 1987 yılı Ocak ayından beri gerek basında, gerekse işçilerin her eyleminde duyduğumuz bir sözdü. Bu istem altında başta kadınlar olmak üzere, çelik sanayinde çalışan onbinlerce emekçi, aylarca süren yürüyüşler, mitingler, oturma ve açlık grevleri düzenlediler. Bu konu siyasi partilerin, sendikaların ve işveren çevrelerinin gündeminde baş sırayı aldı. Kasım ayından bu yana, "Rheinhausen yaşmalıdır" diye haykırıyor onbinlerce işçi ve aileleri.

Bu istemlerin gündeme gelmesinin nedeni Hattingen, Rheinhausen ve çevresinde bulunan çelik ocaklarının kapatılacağı yönündeki haberlerdi. Hattingen, Rheinhausen ve çevresi F. Almanya çelik sanayinin merkezi olan Ruhr havzasında bulunuyor. Bu kentlerde sayılı çelik tekelinin fabrika ve işletmeler var. Bu tekelin başında Tyssen, Mannesmann ve Krupp geliyor.

Bu üç tekelin yönetimleri yaptıkları açıklamalarda kapatılacak işyer-

lerindeki işçilerin büyük bir bölümünün işten çıkartılacağını, geri kalanların ise başka işyerlerine dağıtılacağını belirttiler. Buna göre 36 bini aşkın işyerinin kaybedilmesi bekleniyor. Bu tür işyeri kıyımını protesto için Kasım ve Aralık ayında işgal eylemleri, grev ve gösteri mitingleri yapıldı. Çelik krizi ve işyerlerinin kapatılmasına karşı ortak mücadele amacıyla 6 Aralık'ta 1. Ruhr Bölgesi Konferansı gerçekleştirildi. Konferansa 700'ü aşkın sendikacı, Kilise ve politik parti temsilcileri katıldı. 4 Ocaktan sonra daha yığınsal ve etkin eylemlerin yapılacağı bildiriliyor.

İşyerleri Neden Tehlikede?

Onbinlerce kişinin yıldır çalıştığı işyerlerini kapatma açıktır ki çelik tekelinin izledikleri politikadan kaynaklanıyor.

Sendikaların açıklamalarına göre, çelik alanındaki işsizlik, diğer alanlarda da işyeri kaybına yol açacak (Devamı 15. sayfada)

Bir Gezinin Ardından:

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE 10 GÜN

Yıllık iznini Sovyetler Birliği'nde geçiren H. ALAN adlı Kürdistanlı bir yurt-severin, gazetemize gönderdiği gezi izlenimlerini, Ekim Devrimi'nin 70. Yıl-dönümü'nü gözönünde bulundurarak yayınlıyoruz.

Dengé KOMKAR Redaksiyonu

Bir seyahat bürosunda yer bulup, Yüce Ekim'in ana yurduna gitme olanağım doğduğu zaman sevinçten uçuyordum. Yıllardır gördüğüm bir rüya gerçekleşecekti.

Güzel bir yaz günüydü uçağımız havalandı. 11 bin km. yüksekte saatte 900 km. hızla bulutların üzerinden uçarak Lenin'in ülkesine yaklaşıyoruz. Moskova... Kremlin... Kızıl Meydan... Sosyalizm... Lenin'in gezdiği yerleri ve kendisini görmek... Bütün bunlar kafamı kurcalarken hostes, Leningrad havaalanına inişe geçtiğimizi söylüyor.

Öğleye doğru Rusya'nın başkentine vardık. Tercümanın da içinde bulunduğu bir otobüs bizi havaalanında bekliyordu. Bizi alıp lüks bir otele yerleştirdiler. Rehber, programımızın ana hatlarını açıkladı.

Kaldığımız otelin karşısında özgülüğü simgeleyen oldukça yüksek bir anıt var. Faşizme karşı zaferin 40. yıldönümüne adanmış. Anıtın etrafında ve yer altında yapılan geniş salonlarda, isimsiz kahramanların silahları, elbiseleri, özel eşyaları sergileniyor. Bir kenarda da ziyaretçilere belgesel film gösteriliyor. Alman faşistlerinin yaptıkları vahşeti görünce insanın tüyleri ürperiyor. Bu vahşete karşı Sovyet insanının yiğitlikleri ise sevinç ve heyecan dolu insanların gözlerini yaşartıyor.

Ertesi gün kararlaştırılan saatte rehberle beraber şehri dolaşmaya çıkıyor ve ilk genel bilgileri alıyoruz: 5 milyona yakın nüfusuyla Sovyetler Birliği'nin ikinci büyük şehri olan Leningrad, 1703'te kurulmuş. Eski ismi **Petrograd**, 1924'te bugünkü ismi ile değiştirilmiş. 660 km² olan şehir alanının 60 km²'lik bölümü ırmak ve kanallarla kaplı. 86 ırmak ve kanalın üzerinde 400'den fazla köprü var. Bunun içindir ki o, "**Kuzey'in Venedik'i**" diye anılır. Köprülerin çoğu, gecenin belirli saatlerinde büyük gemilerin geçmesi için açılıyor. Şehrin sınırları içinde 30 km.'lik yol çizen Neva nehrinin en geniş yeri 1250 m.

Şehrin her tarafına metro ile gidilebiliyor. Metro hatları 100 metreden fazla derinlikte yapılmış ve bütün ırmakların altından geçiyor.

KİŞLİK SARAY

Denizin hemen kıyısında yapılmış 2 katlı 5 değişik binayı görünce rehber dönüyor: "Kışlık Saray" diyor. Yeşile boyanmış, beyaz sütunları ile çok uzaklardan bile dikkatleri çekiyor. Biz bunların en büyüğünü Kışlık Saray sanarken, rehberimiz, 5 binanın da saraya ait olduğunu söylüyor.

Avrora'nın geleceği müjdeleyen top sesleri dindi ama, Kışlık Saray'da bıraktığı izler hala duruyor. Dış duvarlarda görülen izler, bizi bir daha insanlık tarihinde çağ açan güne kadar götürdü. Onarımda olan şanlı Avrora'yı görmemek, elbette hepimizi üzdü.

Kışlık Saray'ın şehire bakan tarafında geniş bir alan yer alıyor. Alanın ortasında küçük, sembolik bir anıt dikili. 9 Ocak 1905'te, Papaz Gapon'un da içlerinde bulunduğu onbinlerce kişi bu alanda toplanmış, Çar'ın polisleri ise, kitlelerin üzerlerine ateş edip binlerce kişiyi öldürmüştü. "**Kanlı Pazar**" olarak tarihe geçen olayın yaşandığı yerde, şimdi binlerce kişi barış ve mutluluğu yaşıyor.

MİMARİ ŞEHİR

Başkent oluşu, şehrin mimari yapısını etkilemiş. Rus çarları, dönemin en ünlü mimarlarına güzel bina ve anıtlar yaptırmışlar. Yapıların yarısına yakını bu tür eşsiz mimari eser örneği. Mimari yapılara, bir de tarihi olanlar katıldığında, şehrin güzelliği kendiliğinden anlaşılır.

Smolni'nin yanından geçiyoruz. Hani V.İ.Lenin'in "**Bugün erken, yarın geç**", bu iş "**bu gece**" bitirilmeli dediği yer. Devrim Hükümeti'nin ilk gününden, Moskova'nın başkent olduğu

10.3.1918 tarihine kadar çalıştığı yer. 1927'den beri müze olarak kullanılıyor. Lenin'in çalışma odası ve aynı odadaki yatağı olduğu gibi korunuyor.

Smolni'nin yakınındaki otelde Karpov ile Kasparov dünya birinciliği için karşılaşmışlar. Otelin yakınında ilginç bir sokak uzanıyor. Sokağın uzunluğu 220, genişliği 22 metre. Sokağın iki tarafındaki yapıların yüksekliği 22m. Bina pencerelerinin yüksekliği de 220 cm. dir. Bu tür ilginç yapılar I.Peter'den itibaren "**İmparator**" olarak adlandırılmalarının bir nedeni de O'nun bu hizmetleri olsa gerek. Ayrıca o, Rus beyliklerinin birleştirilip merkezi bir devlet oluşturulmasında, büyük katkıları olan bir imparator olarak bilinir.

Şehirde sayısız parklar, anıtlar, müzeler, tarihi yer ve eserler var. Üç gününde bunların tümünü gezmek elbette olanaksız.

Yürüyerek, ormanı andıran sakin bir parkın yanına geldik. Büyük Rus şairi Puşkin'in içinde gezerken ilham aldığı, en güzel şiirlerini yazdığı yer. M. Gorki de bu parkın sakinliğini seviyormuş. Başlayan yağmurdan kaçmak için otobüse dönmeye hazırlanırken, rehber, Leningrad'lıların çok kullandıkları bir cümle ile bizleri uyarıyor: "Havayı beğenmiyorsan, 5 dakika bekle". Gerçekten de birkaç dakika sonra yağmur dindi.

PETRODVORETS'İN ŞADIRVANLARI

Gezimizin üçüncü gününde şehrin 34 km. uzağında bulunan Petrodvorets'e gittik. Yani Petro'nun sarayına. İmparatorun yalnız kışlık değil, bir de yazlık sarayı olmalı! Kendisine karşı suikastten korkan I. Peter, sarayını şehir dışında yaptırmış. 800 hektarlık alan

üzerine kurulan Saray'ın önünde 7 büyük park var. Parklarda 140 tane şadırvan bulunuyor. Değişik yüksekliklerde yapılan şadırvanlardan tabii su akıyor, pompalama olayı yok. Sarayın içi eşsiz sanat eserleriyle süslü.

Duvarı boydan boya kaplayan bir resmin çizilme gerekçesini rehberden öğreniyoruz. Rusların savaşta üstünlüklerini gösteren bir resim yapılmalıymış. Rus Çar'ı, Rusların düşman donanmalarını yaktıkları bir anı gösteren resmin yapılmasını ünlü bir ressamdan istemiş. Ressamın, yangını görmeden istenilen resmi yapamayacağını söylemesi üzerine, Çar bir Rus donanmasının yakılmasını emretmiş. Hitler orduları sarayı ele geçirmeden önce bütün sanat eserleri başka yerlere taşınmış. Zafardan sonra saray tekrar onarılmış, bütün orijinal eserler eski yerlerine konulmuş.

Üçüncü günün sonunda havaalanında Volgograd'a uğurlandığımızda, günlerin su gibi aktığına üzölmeye başladım.

VOLGOGRAD veya STALİNGRAD

Volgograd havaalanında bizi karşılayan rehber, bizi önceden belirlenen otelle götürdü. Ertesi gün saat 10'da bize ayrılan araba ile şehir turuna çıktık. Üç yabancı dil bilen genç bayan rehberden, şehir hakkında ilk bilgileri alıyoruz.

Şehirin nüfusu 1 milyon civarında. Eski ismi Volgograd, 1925'te Stalingrad olarak değiştirilmiş. 1958'de şehir tekrar eski adına kavuşmuş. Halk arasında her iki isimle de anılan yerin resmi kayıtlardaki adı Volgograd.

Ortalama 30 derece olan yaz sıcaklığında, onbinlerce kişi nehir kenarlarındaki büyük plajlarda serinleniyor. Ayrıca o, ülkenin en önemli ulaşım yollarından da biridir. Açılan kanallarla Hazar denizini kuzeydeki deniz ulaşım yollarına bağlayan nehrin, ülke ekonomisinde önemli bir yeri var.

BAYRAKLAŞAN ŞEHİR

Stalingrad denilince ilk akla gelen konulardan biri de ünlü Stalingrad savunmasıdır. Büyük Anayurt Savaşı'nda bayraklaşan Stalingrad, ülkenin kahramanlık ünvanı olan illerinden biridir. Savaş artığı binalardan biri tam da Volga'nın kenarında. Boş bir kutuyu andıran bina 5-6 katlı ve olduğu gibi korunuyor. Şehitlerin anısına yapılan anıtlar, top izleri ve yıkıntılar içindeki binanın etrafını süslüyor.

Şubat 1941'deki Stalingrad savunmasında şehiri korumak için onbinlerce kişi can vermiş. Tüm yapıların yüzde 85'i yakılıp yıkılmış. Savaş sonrası dönemde hemen tek katlı küçük konutlar yapılmış. Elektrirği, suyu, havagazı içinde olan küçük konutları halk beğen-

diğinden, kendilerine gösterilen yeni konutlara taşınmak istemiyorlar.

TRAKTÖR YERİNE TANK

Şehir, doğal zenginlikler bakımından oldukça şanslı. Sınırları içinde petrol, doğal gaz ve bir çok diğer maden yatakları var ve tümü işletiliyor. Bu işletme birimlerinden biri de, günde 300 traktör üreten fabrika. Savaş döneminde fabrika tam ateş hattında kalmış. İşçi sınıfı, faşist saldırılara karşı anayurdunu savunmak için traktör üretimini durdurmuş ve ünlü T-34 tanklarını üretmiş. Ve savaş boyunca üretim birgün dahi durmamış.

Savaş kahramanlarının anısına şehrin en yüksek tepesine 52 m. yüksekliğinde bir kadın anıtı dikilmiş. 100 m. ka-

Zafer anıtı

dar aşağılarda iki askerin yan yana duran anıtı önünden bakıldığında, o dev anıt görünmüyor. Sovyet halkı, anavatanı koruma inancını belirtmek istemiş olacak ki, sembolik ana'yı düşmana göstermiyor. Bu tür sayısız tarihi anıtların etrafında her zaman yüzlerce kişi ve bir okadar da çiçek bulunuyor.

SAVAŞ PANORAMASI

İkinci dünya savaşının vahşetini gözler önüne seren bir panorama yapılmış. Bilindiği gibi, panorama Yunanca kökenli bir sözdür ve gözle görülen yer,

çıplak gözle görünenler anlamına gelir. İnşa kararı 1958'de alınan panorama, 1982'de tamamlanmış. Dört tarafı savaştan görüntülerle süslü büyük ve daire şeklinde yapılan binada yaşanan vahşet tüm çıplaklığıyla sergileniyor. Sovyet mimar ve ressam grubu tarafından yapılan şaheseri seyrederken, insan kendini savaş alanında sanıyor. Resimler o kadar canlı ki, 13 metre uzaklıkta olduğu halde 4 km. uzaklığını en ince ayrıntılarına kadar gösteriyor. Uçaklar, tanklar, bombalar, savunma hatlarındaki direnmeler, yaralı taşıyanlar, göğüs göğüse savaşanlar, kısacası savaş sırasındaki tüm çalışmalar, yetenekli eller tarafından resimlenmiş.

MOSKOVA'DA İLK GÜN

Güneşli bir günün öğle saatlerinde rüyalarımıza giren şehrin 4 havaalanından birine indik. Pasaportlarımıza damga vurulduktan sonra bize ayrılan otelin yolunu tuttuk.

Ertesi gün sabah saat 10'da şehir turuna çıktık. Kuruluş tarihi 1147 olan Moskova'nın, 1918'de başkent olduğu biliniyor. İsmi içinden geçen Moskova ırmağından alıyor. 8.5 milyon nüfusu ile ülkenin en büyük kenti. Buna, 4 havaalanı ve 9 tren istasyonundan giren günlük 2 milyon yerli ve yabancı turist sayısını da eklenince, Moskova'nın nüfusu 11 milyona yaklaşıyor.

Ülkenin ekonoimik, politik ve kültür merkezi olduğu bilinen Moskova'da, Sovyetler Birliği sanayi üretiminin onda biri üretiliyor. Moskova Üniversitesi'nde 30 bin öğrenci eğitim görüyor. Şehir merkezindeki Lenin Kütüphanesi'nde 40 milyon cilt kitap bulunuyor. Ayrıca yüzlerce üniversite, yüksek okul, tiyatro, sinema, kütüphane, müze ve sayısız anıt, halkın kültürünün her geçen gün artmasına hizmet ediyor.

MOSKOVA'YI ANLATMAK KOLAY DEĞİL

Moskova'da değil 5 gün, 5 ay gezilse bile o'nun tüm güzellikleri ile tanışmak kolay değil. Nasıl ki herşeyin en iyisinin, en güzelinin olduğu ili anlatmak kolay değilse.

Şehrin ünlü geniş caddelerinden birinden geçiyoruz. 4 gidiş, 4 dönüş yolu olan caddenin genişliği 100 metre. Üzerinden saatte 6 bin motorlu araç geçiyormuş. Böyle geniş ve uzun caddelerin bol olduğu bir ilde trafik tıkanıklığı da olmuyor.

MOSKOVA METROSU

Şehirde ulaşım sorunu çoktan çözümlenmiş. 1930'da yapımına başlanan ünlü Moskova metrosu, 1935'te hizmete açılmış ve o günden bu yana metro yapımı aralıksız sürüyor. Günde 11 milyon yolcunun taşındığı metronun

duvarları ve hatları da ilginç. Bütün şehir, metro ağı ile örülmüş. Şehir merkezinde bir daire çizen metro hatı, 12 temel kol ile diğer semtlere yayılıyor. Sabah saat 5'ten gece 01'e kadar her 50 saniyede bir istenilen yere metro ile gitmek mümkün. Durakların mimari yapısı ve temizliği görülmeye değer.

YEŞİL MOSKOVA

Sigarayı terketmek isteyenler için de Moskova ideal Şehir. Metro duraklarında, kapalı yerlerin çoğunda, sayısız yeraltı geçitlerinde ve Kremlin'de sigara içmek yasak.

Denizden yüksekliği 200 metre olan Moskova, kıvıllığı kadar yeşilliği ile de ünlüdür. Şehrin 1/3'ü yeşil alanlardan oluşuyor. Kişi başına ortalama 30 m'lik yeşil alanı ile Moskova, Washington Stokholm'dan sonra dünyada 3. sırayı alan başkent. Sayısız parklar, ayrı uluslardan mutlu ve özgür insanlarla kaynaşılıyor. Moskova ırmağı boyunca uzanan "Kültür ve Dinlenme Parkı"nı, vapurla bir saatte geçebildik. Park, kitap okuyanlar, güneşlenenler, spor yapanlar, oynayan çocuklar, elele, gönül gönüle dolaşan sevgililerle dolu. Onlarca spor, eğitim ve dinlenme tesisi herkesin hizmetinde.

Moskovalılar yeşil alanları ve yaya

Moskova ile ilgili kartpostallarda sıkça görülen kule şeklindeki yüksek yapıların sayısı 7 tanedir. En yükseği 240 metre olan yapılar, şehrin kuruluşunun 800. yıl dönümünde yapılmış. 8 tane olarak planlanan ama biri bitirilemeyen bu yüksek binalar bakanlık, üniversite, otel ve konut olarak kullanılıyor.

NAPOLYON'UN SALDIRISI

Moskova, bugüne kadar yüzlerce saldırıya uğramış. Bunlardan biri de Napolyon'un 1812 Moskova saldırısıdır. Moskovalılar, yalnız Napolyon ve Hitler'e karşı verdikleri savunma savaşlarını "Anayurt Savaşı" olarak adlandırıyorlar. Çünkü bu iki savaşta anayurt tehlikeye girmiş. Her iki olayı anlatan iki de panorama yapmışlar. Bunlardan biri de Napolyon'un seferini gösteren Moskova'daki panoramadır. O'nun da uzaklığı 13, çevre uzunluğu ise 120 metredir. 4 km. uzaklığa kadar görülebilen olaylar, ustaca kağıda aktarılmış. Volgograd'taki panoramada görülen tanklar, toplar, uçaklar burada yok ama, Napolyon'un atlı sürülerinin vahşeti ve bozgunu ustaca canlandırılmış.

MARKS'IN HEYKELİ

Dünyaca ünlü "Bolşoy Tiyatrosu" nun karşısında Marks'ın büyük bir hey-

mal ederek de yaşatıyor.

BİR MÜZEDE

Hitler ve benzeri tüm gericiileri çılına çeviren de Sovyet halkının bu kararlılığı değil midir? Bir müzede Hitler'in çilgınlıklarından örnekler görüyoruz: 16 yaşında idam edilmeden 1 saat önce çekilmiş Sovyet partizanının fotoğrafı, elbiseleri, kimliği, silahı olduğu gibi korunuyor. Ölümsüzleşen yiğidin son sözleri de kulaktan kulağa dolaşılıyor: "Bizi öldürmekle bitiremezsiniz ki..."

Aynı müzede Reichstag'a asılan kızıl bayrak da duruyor. Hitler'in kolay sandığı zaferden sonra askerlerine dağıtmak için getirttiği madalyalar ise alt raflarda sergileniyor. Nasıl ki Moskova'da hayal ettiği zafer anıtını dikirmek için, Almanya'dan getirttiği granit taşları bir binanın zemin katının yapımında kullanılarak sergileniyorsa.

Sovyet halkı, bugün de barış mücadelesinde en önde kararlıca yürüyorsa, savaşın yarattığı acıları en iyi bildiği, 20 milyon şehidin kanına saygı duyduğu içindir.

Moskova'da sosyalizmin kazanımlarını ve ülke ekonomisinin gelişmesini sergileyen müzeler de var. Bunlardan biri "Sovyetler Birliği Halk Ekonomi-

SSCB Halk Ekonomisi Müzesi'nin girişinden bir görüntü

geçitlerini çok seviyorlar. Parkları çok ama yalnız yayalara özgü tek bir sokakları var: Arbat. Uzunca bir sokak. Sokağın her iki tarafında sıra sıra dizilen genç ressamlar, 15 dakikada isteyenlerin portrelerini çiziyorlar. Kurşun kalemle 5, pastel ile 10 Ruble karşılığında çizilen portreler, sahiplerinin oldukça beğenisini kazanıyor.

keli dikili. Heykelin iki tarafında iki büyük taşa siyah zemin üzerine yaldızlı harflerle yazılmış iki cümle okuyoruz. Bunlardan biri Engels'in: **Adı ve eserleri çağlar boyu yaşayacaktır**". Diğer Lenin'in: **Marks'ın bilimi güçlüdür, çünkü doğrudur**". Sovyet halkı, bilimsel sosyalizmin kurucularını yalnız anıtlarla değil, onların fikirlerini kitlelere

si Müzesi" dir. Müzede, SSCB'nin tüm sanayi ürünlerinden örnekler sergileniyor. Yuri Gagarin'in uzay aracından, en son uzay aracına kadar tümünün maketleri orada sergileniyor. 547 metre yüksekliği ile dünyanın en yüksek televizyon kulesinin yanbaşıında bulunan müzede, Sovyet ekonomisinin gelişme seyrini izlemek mümkün.

YUVARLAK SİNEMA

Müzedde, yaklaşık 100 kişilik bir de sinema salonu var. Daire şeklinde salonda gösterilen 20 dakikalık film ayakta izleniyor. Salonun her tarafı beyaza boyanmış. Film makineleri çalışmaya başladığı zaman, çıplak gözle görülebilenler daire şeklindeki salonun her tarafından görülebilir. Bazen bir gemi ile Volga üzerinde yüzüyoruz ve etrafta ağaçlar, evler, dağlar gezimizi süslüyor. Gezip gördüğümüz yerler hakkında bilgiler de veriliyor. Gemi yolculuğundan sonra bakıyorsun bir arabadayız. Ormanların, şehir ve köylerin içinden geçiyoruz. Durduğumuz yerde, S. Birliği'nin en güzel yerlerinden kesitler, açıklamalarla beraber gözlerimizin önüne seriliyor. Salonda ayakta durduğumuzu unutuyor, ülkenin görmediğimiz yerlerini dolaşıyoruz. Kendi aramızda "yuvarlak sinema" dediğimiz bu tür sinemalardan dünyada dört tane bulunduğunu öğrendik. Diğer üçü Prag, Washington ve Japonya'da bulunuyormuş.

KREMLİN'İN KULELERİ

Sovyetler Birliği denildiğinde nasıl akla ilk Lenin ve Moskova geliyorsa, Moskova da denilince ilk anımsanan açıktır ki Kremlin, Kızıl Meydan ve yine Lenin'dir.

Moskova'ya gitmeden önce Kremlin'in rusçada "kale" anlamına geldiğini bilmiyordum. Kızıl Meydan'ı, geniş parkları ve yüzlerce binayı kapsıyan alana Kremlin denildiğini bilmediğim gibi.

Kızıl tuğlalarla örtülü 4-5 metre yüksekliğindeki Kremlin duvarlarının üzerinde 20 tane kule var. Bunlardan yalnız 3 tanesi açık. Büyük bir üçgen şeklinde olan Kremlin'e girmek isteyenler, bu üç kulenin birinden geçmek zorunda. Büyük Anayurt Savaşı'nda yeri bilinmesin diye, yanından geçen Moskova ırmağı, gemilerle, ağaçlarla kaplanmış. Lenin'in mozolesi Sibiry'a taşınmış. Bu önlemler yararlı da olmuş. Bütün savaş boyunca Kızıl Meydan'a yalnız bir bomba düşmüş.

Alanın en yüksek yerindeki Kızıl Meydan'da, Lenin'in mozolesinin hemen karşısında, Sovyetler Birliği'nin en büyük mağazası yer alıyor. Mozolenin arka tarafında ise SBKP MK genel sekreterleri, Suslov, Krupskaya, Gagarin gibi ünlü komünistlerin ve sovyet bilim adamlarının büstleri yer alıyor. Kızıl Meydan'da gömülü yabancılar da var. Bunlardan biri de, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin ilk günlerini anlatan "Dünyayı sarsan 10 Gün"ün yazarı ünlü Amerikalı gazeteci John Reed'dir.

Kızıl Meydan, halkın ve turistlerin en çok dolaştıkları yerlerin başında gelir. Mozole'nin kapısında, nefes almaları bile hissedilmeden nöbet bekleyen

iki askeri seyretmek, saatte bir olan nöbet değişimlerini görmek, fotoğraflarını çekmek için yüzlerce kişi orada toplanıyor. Soğuk havalarda, yarım saatte bir yapılan nöbet değişimleri, oldukça enteresan. Kızıl Meydan'daki en büyük saatin çaldığı an (her saat başı çalıyor), gonkla beraber nöbeti devralan iki asker tüfeklerinin kabzalarını yere vurmaları ve kıvıldamadan dikilmelidirler. 100 metre kadar uzaktan tören adımı ve aynı hızla gelen askerler, bu anlık hesaba uyabilmeleri için kim bilir ne kadar prova yapıyorlardır.

Cuma günleri dışında, hergün saat 13'e kadar ziyarete açık olan mozoleye girmek için, binlerce kişi kuyrukta bekliyor. Mozole, saat 11'e kadar Sovyet, 11'den sonra da yabancı ziyaretçilere açık. Günde 9 bin kişi Yüce Lenin'i ziyaret ediyor. Ve Lenin, sanki yatağında uzanmış dinleniyor.

EŞSİZ KATEDRAL

Kızıl Meydan'da müze olarak kullanılan, dünyada benzeri olmayan bir katedral var. İki ünlü mimar tarafından yapılmış. Eserin bitiminden sonra Rus Çarı, iki mimara "bundan daha güzelini yapabilir misiniz?" diye sormuş. Onlar da olumlu yanıt vermişler. Eserin bir benzeri olmasın diye Çar, iki mimarın gözlerini kör etmiş.

Eşsiz katedralin hemen yanında, nasıl taşındığı henüz bilinmeyen 200 tonluk bir çan duruyor. Çeşitli madenler-

den yapılmış çanın içinde 16 kg da altın varmış.

UNUTULMAYAN 10 GÜN

Doğusundan batısına 7 saatte uçulan bir ülkede geçirilen 10 gün, ülkenin zenginliklerini ve güzelliklerini yerinde görmek açısından elbette kısa bir zaman parçası. Unutulmayan 10 günün bizde bıraktığı izler ise, ömür boyu taşınır cinsinden.

SSCB, büyüklüğü, zenginliği ve güzelliği kadar, ucuzluğu ile de ünlüdür. En düşük ücretli bir işçi, bir aylığı ile 90 kg et alabiliyor. Orada işsizlik çoktan tarihe karışmış. Bu mutlu anı, Sovyet basını 1928'de tek cümlelik yorumsuz bir haber olarak veriyordu: "Büyük son işsiz törenle işe gönderdik". Yalnız işsizliğe değil, Sovyetler ülkesinde açlığa, yoksulluğa, uluslar arasındaki eşitsizliğe çoktan son verilmiş, yeni bir Sovyet halkı yaratılmıştır. Başka halklara yardım edebilmek için bir lokma az yemeye razı, barışı korumak için en önde yürümeye kararlı bir halk.

Sovyet halkı, geleceğe büyük bir güvenle bakıyor. Ve SSCB, diğer sosyalist ülkelerle beraber, barış savaşımında dünya halklarının umut kaynağı, savaş kıskırtıcılarının önünde aşılmaz engel olmaya devam ediyor.

Moskova'dan ayrıldığımızda bir daha SSCB'ne gitme isteğimi kalbimde saklıyordum.

29 KASIM SEÇİMLERİNDE ...

(Baştarafı 1. sayfada)

Kimi çevrelerin, "87 seçimleri ile 83 şaibeli meclisi tarihe karışmış, böylelikle demokrasiye geçilmiştir" türünden sözlerinin gerçeğe bir ilgisinin olmadığı gün gibi ortada. Anti-demokratik yasaklar zincirinin en başı olan 82 Anayasası'nın yürürlükte olduğu bir ülkede demokrasi-den bahsetmek hayalden başka birşey değil. Rejimin tüm makyajlarına rağmen, yüzünde bir değişiklik olmamıştır. Faşizm bugün hâlâ Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'nda işbaşındadır.

Meclis'in Açılışı ve Yemin Töreni

Yasa gereği, seçimlerden sonra Meclis en yaşlı üye tarafından yeni yasama yılı için açılırken, yeni seçilen milletvekilleri "And İçme Töreni"nde bulunurlar. Bu uygulamaya bu yıl da sahneye kondu. Milletvekillerinin yanı sıra, bu yılki törende localarda Millî Güvenlik Konseyi Üyeleri, YÖK Başkanı ve milletvekillerinin eşleri de hazır bulundular. "And İçme Töreni"nden önce 12 Eylül reji-

minin başı Evren, bir konuşma yaptı. Evren, Meclis salonuna girdikten sonra, salonda protesto eylemleri başladı. DYP milletvekilleri, başta Demirel olmak üzere ayağa kalkmadılar. Aralarında DISK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, Genel Sekreter Fehmi Işıklar, Mardin Milletvekili Ahmet Türk'ün de bulunduğu çok sayıda SHP milletvekili ise, salonu terk ettiler. Böylelikle 12 Eylül faşizminin lideri olan Evren'in kişiliğinde faşizmi protesto ettiler.

SHP ve DYP milletvekilleri böylelerine bir tavır gösterirken, ANAP milletvekilleri de Evren'i alkışladılar. Böylelikle ANAP'ın 12 Eylül rejiminin bir devamı olduğunu bir kez daha tescil ettiler. Zaten Bay Evren de yaptığı konuşmasında da bunu açıkça belirtti.

Diğer yandan "And İçme Töreni"nde de değişik tavırlar gözlemlendi. SHP Tunceli Milletvekili Kamer Genç, alışılmış metnin dışına çıkarak, işkenceye, işkencecilere karşı mücadele edeceğine belirtti.

ALİKARIYA KOMKARÊ BIKIN! PIŞT BIDIN PIŞTA ME!

KOMKAR, ev saleke ku, kampanyek alikariyê vekirîye û gazi hemû kesên welatparêz dike, ku alikariya KOMKARê bikin.

Armanca vê kampanyê eve ku, bi alikariya abori, kar û xebata xwe bo pişt-giriya têkoşîna gelê Kurdistan, nasandî û peydakirîna hêz û kesên demokrat bo têkoşîna gelê me; bo bicihanîna xwestekên karkerên Kurdistan wek "dersa kurdî bo zarokên Kurd, neşriata radyo û televizyon, û alikariya sosyalî bo Kurdan" li Elmanya Federal hin ji xurttir û hêztir bike.

KOMKAR, karên han, bi salane ku, bi alikari û fidekariya endam, hogir û dostên xwe bi serfrazî anîye vê rojê.

Wexta ku mirov di salên bûhûri mêze dike, di paş xwe dinêre, kar û xebata KOMKARê hên ji baştir fehmdike, di-bine.

Di sal û mehên dawî da mesela gelê Kurd li Elmanya Federal, li Ewropayê hin baştir diyarbu. Îro hêz û kesên demokrat têkoşîna gelê Kurd, li her çar ali Kurdistanê dînasin. Rûyên rejimên kolonyalist û xwinxwar êşkere bûn. Parlementa Ewropî û welatên Ewropî, Kon-

feransa KSZE bo mafên netewa Kurd biryaran digirin, rejimên kolonyalist û faşist mehkûm dikin.

Li Elmanya Federal, bo mafên karkerên Kurd, ku hêjmara wan digêhe 350.000'i ji 200 bêtr parti, sendika, hêzên demokrat û humanist piştevaniya xwe êşkere kirin. Ji 29.000'i bêtr imze hatin civandin.

Bi saya wan karana, ku iro li Berlin, Dortmund û Nurnbergê di heftê da carek bi zimanê Kurdî di radyoyê da program çêdibin, li televizyonê da li ser mesela Kurdî program tîn neşirkirin.

KOMKAR, bo naskirîna ziman û çanda Kurdî gelek kar pêk ani. KOMKARê li ser ziman, dirok û çanda Kurdî ji bêtrî 20 partîk derani. Bi kursên Kurdî, û folklorî, iro bi sedan xort û keçên Kurd bi çand, ziman û diroka xwe hişyarbûn. Bi saya şevên Newrozê, iro bi hezeran, bi dehhezaran Kurd, li Elmanya Federal têkoşîna û diroka xwe naskirin.

Lê ev kar û xebat ne bes e. Gerek em bi xurtî karên xwe pêsta bînin, dako em bigihêjin armanca xwe.

Ev nûmûneyên jorin ji diyar dikin ku karê, ku em pêk tinin, bo me hemûyan e. Bona vê yekê ji, em hewceyê alikari û pişt-giriya hemû kesên welatparêz in.

Pişt bitin piştta me. Alikariya xwe ya abori û her şiklî diyar kî. Sala 1988 an bo têkoşîna aşîti, demokrasi û azadî salek serfraz be. Bi hêviya alikariya we ya abori ne. Bîminin di nav xêr û xweşiyê da.

Komita Birêvabirîna Giştî

ya
KOMKAR

Kontoya alikariyê:

KOMKAR, Burgunderstr. 35-37, 5 Köln 1, BRD

BfG-Köln, Bank für Gemeinwirtschaft

Konto Nr.: 10 38 57 24 00

BLZ.: 370 101 11

Essen: Türkiye'de İnsan ...

(Baştarafî 3. sayfada)

yasası ve ona dayalı olarak çıkartılan yasaların, Lozan Antlaşması'nı ihlal ettiğini vurgulayan konuşmacı, faşist cuntanın T. Kürdistanı'na yönelik baskı, sömürü, asimilasyon politikasının had safhaya ulaştığını örneklerle belirtti.

Türkiye'de gerçek demokrasinin yerleşebilmesinin Kürt ulusal ve azınlıklar sorununun çağdaş çözümlüyle sıkı sıkıya bağlı olduğunu söyleyen konuşmacı, FAC ve Batı Avrupa'daki demokrasi güçlerinin Türkiye ve Kürdistan'a yönelik dayanışmalarını dile getirerek, konuşmasını bitirdi.

Komcivina 15'an ya Yekitiya Xwendekarên Navnetewî pêkhat

Komcivina 15'an ya Yekitiya Xwendekarên Navnetewî (IUS) di rojên 16-20/11/1987 an da li Havana/Kuba pêkhat.

Di gel vê Komcivînê, disa di rojên 18-22/11/1987 an da ji "Pirsên Xortên Xwendekarên Navçe-Konfiransa Xwendekarên Dinê" pêkhat.

Di Komcivîn û Konfiransan da, ji 127 welatan bi navê 183 rêxistinên 463 nûnêr beşdar bûn. Di van civinan da ji Tirkîyê û Kurdistanê ji çend rêxistin cih girtin. Ji Kurdistanê Tirkîyê **Komela Çanda Gel ya Şoreşger (DHKD)**, ji Kurdistanê Iraqê ji **KSSE** nûnerên xwe şandibûn.

Di Komcivîn û Konfiransan da li ser pirsên xwendekarên cihanê hat axiftin; biryar hatin girtin û ji bo rêvabirîna komelê endamên nu hatin hîlbijartin.

Komela Çanda Gel Ya Şoreşger (DHKD), di Komcivînê da derheqa kar û xebata xwe, rewşa gelê Kurd, zulm û zordariya hukmên faşî û kevnerepeşt ya kolonyalist belavokek belavkir. Belavok bi 4 zimanan (İngilîzî, Fransîzî, İspanyolî û Elmanî) hatibû amadekirin.

Di Komcivînê da 43 biryar hatin girtin. Ji wan 3 ji di derheqa Kurdan bûn. Di biryara şimare 23 an da usa tê gotin:

"Azadî girtiyên siyasî û imkana vegeandîna bo multeci-yên siyasî, qedexeyên li ser rêxistinên demokratîk bê rakirin, mafên netewî û demokratîk ji bo gelê Kurd bê dayin, ji bo pêka-

nîna mafên demoratîk li Tirkîyê".

Disa beşek ji vê biryarê da ji bo gelê Kurd bi zimanê dayikê ve mafê perwerdeyî tê xwestin.

Di biryara "Rewşa Rojhilata Navin, Xeliç, Herema Erebi û tesîra wî li ser xwendekarên navçe" da ji, ji bo Kurdistanê İnan û Iraqê usa tê gotin:

"Em, jenosidê, xebata çekên kimyevî û bombakirîna gundan û zordariya hukmên şovinî li ser gelê Kurd protesto dikin."

Ev cara yekemîn bû ku, di civinek usa da li ser pîrsa Kurdan bi firehî hat axiftin, biryar hatin girtin û bi gelê Kurd ve pişt-girîyek navnetewî hat nişandan.

Nûnerên DHKD, di civinan da li ser rewşa gelê Kurd, zulm û zordariyên hukmên faşist, kevnerepeşt êşkere kirin. Ji nûnerên gelên din xwestin ku, pişt-giriya xwe bi neteweyê Kurd ve nişan bidin. Ber vê yekê bi pîr heyetan ve danûstendin çekirin. Daxuyaniyek ji bo imzayê hazîr kirin. Daxuyani, bi navê "pişt-girî bi gelê Kurd û bi tevayî hêzên demokrasîxwaz ya Tirkîyê û Kurdistanê ve" hatibû amadekirin. 42 rêxistin vê daxuyaniyê imza kirin.

Roja dawiyê serokê Kuba, Fidel Kastro axiftinek çekir û bersiva pîrsan da.

Komcivina Havana ya IUS, ji bo tevgera yekitiya xwendekarên cihanê û tevgera hêzên aşîtxwaz bû gavek hêja.

KÜRDOLAJİ BİLİMİ 200. YAŞINA BASIYOR

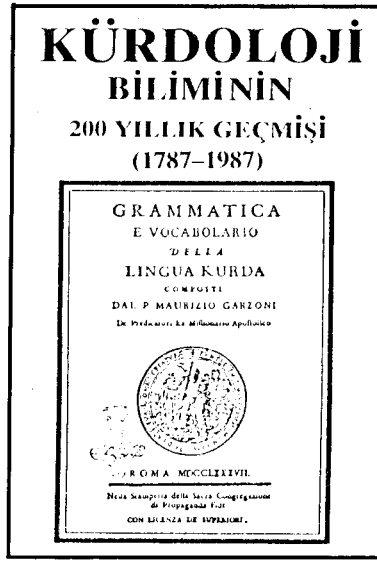
Rohat

18. Yüzyıldan itibaren Avrupa'da "Bu Kürtler Kimdir?" sorusuna belli yanıtlar verilmeye başlandı. Kürtlerin millet olarak etnik kökenleri, kültürleri, ülkeleri ve dilleri üzerine yapılan akademik veya akademik olmayan, ama aynı derecede başarılı olan çalışmalar (örneğin eski seyahatnameler sonucunda) Kürtlerin kimliği büyük ölçüde aydınlığa kavuştu. Avrupa'da 20. yüzyıl başlarında "Bu Kürtler Kimdir?" sorusundan ziyade, artan ulusal hareketlere bağlı olarak "Ne İstiyor Bu Kürtler" sorusu daha güncel bir nitelik kazandı, bu soruya belli yanıtlar aranmaya başlandı. Her iki sorunun yanıtı da "Bir Halk olarak özgür olma istemi Kürtlerin de en doğal hakkıdır" belirlemesi ile verilmiş oluyordu. Kürtlerin kimlik sorunu veya etnik kökenlerine ilişkin bazı soruların yanıtı yaklaşık olarak bundan tam 200 yıl önce verilmeye çalışıldı. Bu çalışmalar süreç içinde giderek yetkinleşmeye başladı. Araştırma ve incelemeler, nitel ve nicel olarak büyük bir gelişme gösterdiler. Çeşitli ülkelerde açılan Kürdoloji bölümleri, kürsü ve çalışma grupları veya tek-tek yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda, Kürdoloji bir bilim olarak, Doğubilimleri kapsamında büyük bir saygınlık kazandı. Kürtler ve Kürdistan üzerine yapılan bu çalışmaların geçmişi, bu yıl tam 200. yaşına basmaktadır.

İtalya'lı katolik misyoneri Maurizio Garzoni bundan tam 200 yıl önce yani 1787 yılında Roma'da yayınladığı "Kürt Dili'nin Grameri ve Sözlüğü" adlı Kürtçe üzerine yapılan ilk dilbilimsel çalışmasından ötürü, bugün birçok bilim adamı tarafından "Kürdolojinin Babası" veya "Kürt Dilbiliminin Babası" diye anılmaktadır. Garzoni'nin bundan iki asır önce yazmış olduğu bu eseri, Kürtçe üzerine yapılan çalışmaların ilki sayılmaktadır. Bu eserin yayınlanmasıyla birçok Avrupa'lı bilim adamının, doğu bilimcisinin (orientalist) ilgisi Kürtler üzerine çekildi. Araştırma ve incelemelerin sayısı giderek çoğaldı. Bu bilim adamları arasından daha sonraları ünlü kürdologlar yetişti.

Garzoni'nin "Kürt Dili'nin Grameri ve Sözlüğü" çalışması iki ana bölümden oluşmaktadır: Önsöz ve

Kürtçe üzerine temel açıklamaların yapıldığı birinci bölüm ve 210 sayfadan oluşan İtalyanca-Kürtçe Sözlük adlı ikinci bölüm. Eserin tümü 288 sayfadan oluşmaktadır. Sözlük kesiminde yaklaşık olarak 4600

Kürtçe sözcük yer almıştır. Garzoni, bu eserini 1764-1770 yılları arasında hazırlamış, 1787 yılında Roma'da yayınlamıştır (1).

1762 yılında Musul kentinde bazı dini çalışmalara başlayan Garzoni tam 18 yıl yaşamını Kürtler arasında geçirdi. Kürtleri yakından tanıma olanağına kavuşan Garzoni bu arada Kürtçeyi öğrendi. Uzun yıllar yaşamını Bahdınan Beyliği'nin başkenti Amadiye'de geçiren Garzoni'nin ayrıca Yezidi Kürtler üzerine hazırlanmış bir inceleme yazısı da vardır (2). Böylece Garzoni Kürtler üzerinde incelemelerde bulunan batılılardan ilki sayılmaktadır. Bu yüzden kendisine "Kürdolojinin Babası" denilmektedir. Avrupa'da Kürtler üzerine başlatılan araştırma ve incelemelere Garzoni öncülük etmiştir. Bazil Nikitin 1932 yılında İtalya'da yayınladığı "Kürdoloji Nereye Varmıştır?" (3) adlı incelemesinde Garzoni'nin bu eserin yayınlanmasından o güne kadar yapılan çalışmaların bir dökümünü yapmıştır. Garzoni'nin kendisine ve çalışmalarına Nikitin ayrıca büyük bir değer biçmiştir. Garzoni'nin çalışmalarına ilişkin olarak son yıllarda yapılan iki önemli incelemede

daha ayrıntılı bilgiler yer almıştır; Bunlardan birisi Mirella Galletti tarafından 1978 yılında yayınlanan "13. ve 19. Yüzyıl İtalyan kaynaklarında Kürtler ve Kürdistan" adlı uzun incelemesidir (4). Diğer inceleme de, 1985 yılında yaşama gözlemlerini yunan dilbilimci ve Kürdolog Alessandra Colletti'nin 1984 yılında yazdığı "Kürt Dilbiliminin Babası Maurizio Garzoni" adlı çalışmasıdır (5). Çağdaş anlamda yaptıkları çalışmalarıyla her iki araştırmacının da İtalya'daki Kürdoloji çalışmalarına katkıları büyük oldu.

"Kürdoloji'nin Babası" Garzoni'nin 1787 yılında yazmış olduğu "Kürt Dili'nin Grameri ve Sözlüğü" adlı dilbilimsel çalışmasının basıldığı yıl, Çarlık Rusyası'nda basılan diğer bir çalışmada da Kürtçe üzerine ilk bilgiler yer almıştır. P. S. Pallas tarafından hazırlanan "Tüm Diller ve Lehçelerin Karşılaştırmalı Sözlüğü" adlı karşılaştırmalı dilbilimsel çalışmadan, çeşitli dünya dilleri yanında Kürtçe'den sözcükler bu sözlükte yer almıştır. Kürdoloji'nin Rusya'daki gelişimi bu eser ile başlamaktadır. Kısacası, 1787 yılının Kürdoloji Tarihi açısından büyük bir önemi vardır.

1) Maurizio Garzoni, **Grammatica e vocabolario della lingua kurda**, Roma, 1787.

2) Maurizio Garzoni, **Notice sur les yézidis**, Description du Pachalik de Bagdat, suivie d'une notice historique sur les Wahabis et de quelques autres pièces relatives à l'histoire et à la littérature de l'Orient. Paris, 1809.

3) Basile Nikitine, **Où en est la Kurdologie?** Annali del Real Institute Orientale de Naple, Napoli, 1932

4) Mirella Galletti, **Curdi e Kurdistan in opere italiane del XIII-XIX secolo**, Oriente Moderno, No: 11, Roma, 1978.

5) Alessandro Colletti, **Maurizio Garzani padre della linguistica kurda**, La conoscenza dell'Asia e dell'Africa in Italia nei secoli XVIII-XIX, Volume: I, Napoli, 1984.

Rohat'ın bu incelemesi, KOMKAR Yayınları arasında kitap olarak çıktı. 240 sayfadan oluşan eserin bedeli 11 DM'dir. İsteyenler KOMKAR veya üye derneklerden temin edebilirler.

KÜRT DİLİ ve EDEBİYATI TARİHİ / 3

A. BALİ (Dip. Türkolog., Dip. Politolog)

Kürt dili ve edebiyatında büyük bir yeri olan, bugüne değin sekiz divanı basılan dilbilimci, tarihçi ve düşünür **Cigerxwin**'in yaptığı çalışmalar hayat- ta iken kendisinin deyimiyle "Yazdıklarım 40 cilt tutarında" demişti. Büyük düşünür gençliğinde Türkiye Kürdistanı'nda, daha sonra Suriye'ye geçip oraya yerleşmiştir. 1958 yılında Irak'ta yapılan devrim sonucu Kürt halkına verilen haklar ve üniversitedeki gelişmelerden dolayı Bağdat Üniversitesi'ne davet edilir. Öğretim üyesi olarak bir süre orada çalışır. Bu süre içinde yaptığı bir çalışma "**Ferhenga Kurdi**" iki cilt olarak 1962 yılında Bağdat'ta basılır. Üniversitede verdiği gramer çalışmalarını da "Awa û Destura Zimani Kurdi" (**Kürt Dilinin Gramer Kuralları**) adı ile 1961 yılında Bağdat'ta yayımlanır.

1920- 1940 yılları arasındaki Kürt halkının özgürlük girişimleri kanla bastırılır. 1950'lerden sonra çok partili hayata geçiş ile Kürt dili ve edebiyatının üzerindeki buzlar erimeye başlar. 1960 yıllarından sonra Kürt dili çalışmalarında bir canlılık kendini yavaş yavaş hissettirir. Örgütlenmeler ve bunların yayın organları gittikçe artar. 1975 yılında **Özgürlük Yolu**'nun çıkmasıyla dil çalışmalarına hız verilir. **Rızgari Dergisi** de aynı doğrultuda çalışmalarını sürdürür. **Roja Welat Gazetesi**'nin çıkmasıyla Kürtçe yazma ve okurların Kürtçe ile yazıp okumaları yaygınlaşır. Özgürlük Yolu Yayınları ile Denge Komal Yayınları arasında çıkarılan eserlerle o güne değin görülmemiş Kürt dili ve kültürünü yayma çalışması Türk burjuvazisini çileden çıkarır. Baskı yöntemleri tekrar gündeme gelir. Bu arada yapılan çalışmalar da bir daha Kürt dilinin yok edilemeyeceği şekilde gelişerek değerli ürünler yazılarak bastırılır.

1968 de **M.E.Bozarslan**, Latin harfleri ile Hawar Dergisi'nin dil anlayışına dayanan bir **Kürtçe Alfabe** yazarak bastırır. Alfabenin dağıtılması döneminde konulan yasaklama kararı ile dağıtımını engellenmek istenir. Yazar, II. Abdulhamit zamanında Bitlis'in Mutki ilçesinde kaymakamlık yapmış olan Ziyaeddin Paşa'nın hazırladığı, Osmanlı Maarif Nezareti'nin izniyle 1894 yılında İstanbul'da basılan "**Kürtçe-Arapça Sözlük**"ü Kürtçe-Türkçe olarak 1978 yılında İstanbul'da ikinci kez olarak bastırır. 1919 yılında İstanbul'da Arap harfleriyle basımı yapılan Ahmedê Xani'nin **Mem û Zin**'ini Arap harflerinden Latin harflerine çevirerek Türkçe çevirisi ile bir-

likte 1968 yılında İstanbul'da yeniden baskıya verir.

Mem û Zin'in yazılmasında Ahmedê Xani'nin etkilendiği "**Memê Alan**" destanının Türkçe çevirisi ile birlikte 1978 yılında İstanbul'da **Özgürlük Yolu Yayınları** arasında basılmıştır.

Kürt dili ve edebiyatına yapılan bu büyük hizmetler Türk burjuvazisini ürküttü. 1980 yılında yapılan darbe aynı zamanda Kürt diline de yapıldı. Kürtçe olarak basılan veya içinde bir "Kürt" sözcüğü geçen tüm kitaplar toplatılarak yakıldı. Kitap okuyucuları da kitaplarla birlikte kamplara doldurularak günlerce işkencelere tabi tutuldular. Dergi, gazete sorumlu müdürleri ile basılan kitapların yazarlarına yapılan çağ dışı baskı ve işkencelerin yanı sıra eşine az rastlanan hapis cezaları verildi. Kürt dilinin gelişmesi engellenerek, yasaklamalar işkencelerle pekiştirilir. Kürtçe konuşma resmi olarak kanun ve düzenlemelerle yasaklandı. Bir tek kelime Türkçe bilmeyen insana "Ey vatandaş Türkçe konuş!" buyrukları verildi. Çağdışı yönetim bir kara bulut gibi çörekleni toplum üstüne ve onun diline, tarihine.

Uygulanan yasaklarla ölüm ve zindandan kurtulan Kürt aydınlarının Avrupaya geçmeleriyle Kürt dili ve edebiyatı çalışmaları Avrupa ülkelerine kaydırılır. Bu çalışma Berlin Hür Üniversitesi'nin İranistik Enstitüsünün Kürt Dili Bölümünde doktora tezi ola-

rak alınıp işlendi. Buna benzer daha birçok araştırma Kürt dili üzerine yapıldı.

Avrupa ülkelerinde azınlıklara verilen haklardan Kürtler de yararlanmakta. Radyo, televizyon programlarının yanı sıra kurulan Kürt işçi derneklerinin yayın organları olan gazete ve dergiler Kürtçe'nin gelişmesine, okunup yazılmasına hizmet etmekte. Bu yayın organları arasında **Dengê Komkar, Roja Nû, Berbang, Armanc, Kürdistan Press** gibi gazeteler ile Paris Kürt Enstitüsü'nün çıkarmakta olduğu **Hêvi**, Bonn Kürt Enstitüsü'nün yayın organı **Mızgîn** gibi dergiler ile 44. sayıdan itibaren gazete olarak çıkmakta olan **Roja Nû**'nun aynı ad ile 1983 yılından itibaren sanat ve kültür dergisine dönüşmesiyle Kürt dili çalışmaları çağdaş bir düzeye erişti.

M. E. Bozarslan'ın Kürtçe alfabesi ikinci kez basımı yapıldı. **Awê Bali**'nin hazırladığı "**Alfabeya Kurdi**" 1981,1982,1983'te olmak üzere üç kez ayrı ayrı basımı yapıldı. Çeşitli yayın organlarında Kürt dilinin gramer ve edebiyat çalışmaları periyodik olarak uzun süre yayımı sürdürüldü. Halen bu çalışmalar hızlı bir şekilde gelişmektedir.

Kürdistan'da demokratik bir ortamın oluşmasıyla yurt dışında yapılan dil ve edebiyat çalışmaları yurdumuza yansıyor, kısa süre içerisinde toplumun tüm kesimlerinde varlığını hissettirici şekilde yerleşecek ve gelişecektir.

(BITTI)

VİYANA KÜRT MERKEZİ'NİN 1. GENEL KURULU YAPILDI

6 Aralık 1987 tarihinde Viyana Kürt Merkezi'nin 1. Genel kurulu yapıldı. Genel Kurul'da, Merkez'in 1 yıllık çalışmaları, karşılaştığı sorunlar, geçmiş dönemin eksiklikleri üzerinde duruldu. Gelecek döneme yönelik kararlar alındı. Ve yeni yönetim kurulu seçildi.

1986 yılında Viyana'da yaşayan Kürdistanlıların biraraya gelerek oluşturduğu Kürt Merkezi, başkan A. Miran'ın kurultayda söylediği gibi, kısa bir süre içinde de olsa değişik siyasi düşüncede olan Kürdistanlıları bir araya getirmeyi başardı. Çeşitli eksikliklerine rağmen, birlikte çalışabilmenin mümkün olduğunu gösterdi.

KOMCIVİNA YEKAN YA NAVENDİYA KURDLI WIEN PÊKHAT

6 ê Çileyê Pêşin 1987 an lı Wien Komcivina Yekem ya Navendiya Kurd pêkhat. Lı Komcivîne da lı ser rapora komita hat axiftin; kêmasî û xeletî hatin eşkere kirin. Ji bo duwerojê bîrârên nu hatin girtin û endamên komita nu hatin hîlbjartîn.

Kurdên lı Wien dijin, dı sala 1986 an da Navendiya Kurd lı Wien pêkanî. Wek serokê komelê A. Miran dı axiftina komcivîne da eşkere kir ku, ev care yekem bû ku, ji hemû perçên Kurdistan kesên welatparêz, şoreşger hatin berhev. Û nişan dan ku ew dıkarî bî hevra tevayî kar bikin. Bê guman ev ji bo duwerojê karek hêja ye.

Berfin ROJEN/Wien

EZ Û BILBIL

Bilbilo tu bî deng û hawar
Dest pê bike lî ser vi war
Bira cihan tev bibis'in
Em tev dîkin xebat û kar

Tu bî şaki û em tim bankin
Tev gundiyan û xebatkarkin
Em çekin hêza xwe mezîn
Xwûnwarên ji ser xwe rakin

Tu ne şaqî em ban nekîn
Ne tî kar û xebat nekîn
Qefesa te em tim bîn dest
Xwe rizgar û azad ne kîn

Dilê mîn ji tev weki te
Me bir kiriye welatê xwe
Tu dî qefesda ez lî derva
Nîkam biçim welatê xwe

Şefeq'ra çavê mîn griyan
Tune xwûşk, dayik û biran
Xal, xaltî, ew bav û kal
Ketin bin lîngê dijminan

Lî xeribê ker û gêj bûm
Ne hoste ne rêzan bûm
Ku ez bankim haho welat
Jî ciger'da tar û mar bûm

Ez vê dikevim bî arê kêşê
Kul birin û riş tev dêşê
Kêm û xwûne derî vekir
Weki çem kaniyan der tê

Ketim xwarê lî nav dijwar
Bankir haho welat û war
Dest dîdan ser devê feqir
Jî wera tune welat û war

Feqir Ahmed

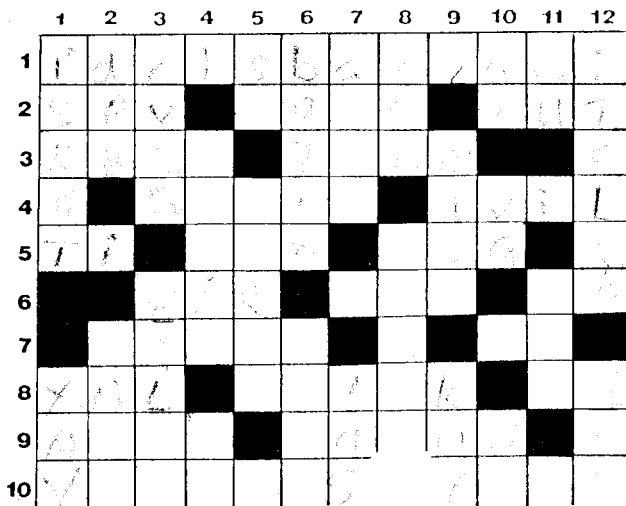
GIRGIR DERGISI'NDEN

X A ÇE RÊ Z

ÇEPERAST

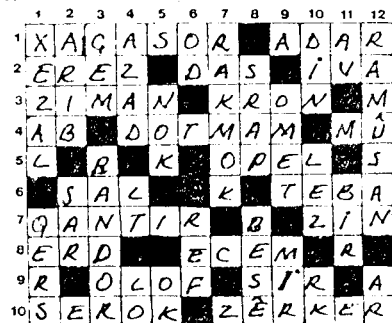
1- Navê endamê Politburoya Partî Demokratî Kurdistanî Iraq ku di meha Sibatê 1987 an de çû ser heqîya xwe.
2- Tîrs... Nanê ku bi rûn û bî mîrtoxê çêdibe... Tazî.
3- Curre (beropaş)... Bî quwet.
4- Toveki çandinê... Hîriya berxê (beropaş).
5- Merivê ku bê av dimîne... Ne biyani (beropaş).
6- Şewqa rojê... Bî zîmanê Tirkî navê deryayekî... No-

tayek. 7- Zulîmkar... notayek. 8- Birayê dê... Tenîşt... Hêjmarekî. 9- Navekî mîran... Lî ser hîna bûkê da xelat davêjin... Navên şexsî (beropaş)... Emrê fêla rakirinê.

SEREJÊR

1- Lî ser mîriyan da digerin... Ne pijiyayî. 2- Jî wi kaxîz çêdibe... Jî Kurdê dîmilî ra dibêjin. 3- Navê rengekî (beropaş)... Cerd. 4- Keys... (V) were dawiyê dibe organeke insanan. 5- (A) bikeve navberê, dibe balayê medekê... Navê kûna orta zîkê mirovan. 6- Jin dixine zendên xwe... Koma darêd gur, dehl. 7- Bî gor rîwayetê, insan tev jî wi çêbûne... 12 meh (beropaş). 8- Kêlek... Eşqa lî ser evîne (beropaş). 9- Haceteki ku mirov lî ser dînivise, dixwine... Xebat. 10- Fedi... Vexwarînek (beropaş)... Cihê ku gemî dibin dîkin ard (beropaş). 11- Teze... Dewleteki Afrîqa Bakûr. 12- Dewleteki lî dora Derya Sîpî.. Belê (beropaş).

(Bersiva hêjmarê berê) →

ÇELİK SANAYİİ

(Baştarafı 6. sayfada)

ve tahminen 60-90 bin arasında bir ek işsizler ordusu doğacak. Yapılan hesaplamalar, Ruhr havzasında işsizlik oranının yüzde 15'ten yüzde 20'ye, Hattingen kentinde yüzde 30'a yükseleceği yolunda.

Tyssen, Mannesmann ve Krupp yöneticileri son yıllarda çelik sanayiinde bir talep düşüşü olduğunu iddia ediyorlar. Buna karşılık, üretim kapasitesinde bir artış var. Uluslararası rekabet çelik alanında giderek kızışmakta, F. Almanya tekellerini uğraştırmaktadır. Tekellere göre bundan dolayı işyerlerini, daha doğrusu işgücünü azaltmak kaçınılmazdır. Aksi takdirde dezavantajlarının artacağı, rekabete dayanamayacakları ve kârlarında bir düşüşün olacağını söylüyorlar.

Sendikalar, işçi temsilcileri ve demokrat uzmanlar tekellerin politikasının, özünde işsizlik ve yoksulluk demek olduğunu beirtiyor ve alternatif çözümler öneriyorlar. Çelik sanayiinde yaşanan krizin aşılması ve emekçilerin işyerlerinin güvence altına alınması yönünde somut önerilerde bulunuyorlar.

Tekellerin bu konudaki gerekçeleri birçok yönüyle gerçek dışı. Şöyle ki: Çelik sanayiindeki talep düşüşü işçi sayısındaki düşüşün gerisinde seyretti. 1980 ile 1986 yıllarında çelik üretimi yüzde 6 oranında bir düşüş gösterirken, aynı dalda çalışanların sayısı yüzde 24 oranında azaldı. Tekellerin kar hırsı ve rekabete yönelik yatırım ve üretim politikası krizin ve işsizliğin başlıca nedenidir. Çelik tekelleri geniş emekçi kitlelerinin ve dolayısıyla tüm toplumun çıkarlarına ters düşen bir politika güdüyorlar. İşçilerin işten atılmalarının önüne geçilmelidir. Çelik sanayiinde ilk etapta iş süresinin kısaltılması işyerlerinin kapatılmasını engelleyici bir faktör olacaktır. Bonn Koalisyon hükümeti, bugüne dek Tyssen ve diğer tekellerin işyeri kıyım politikasına göz yumdu, çoğu yerde destek verdi. Sendikaların, işyeri temsilcilerinin ve onbinlerce işçinin istemleri gözardı ediyor. Kohl hükümeti bu tavrını sürdürdüğüçe, daha çok işyerinin kaybolması ve krizin devam etmesi kaçınılmazdır.

İşsizliğin emekçiler üzerinde sadece ekonomik değil, sosyal ve politik olumsuz etkileri de oluyor, olacaktır. Ayrıca çelik sanayiinin F. Almanya'daki sınıf mücadelesinde özel bir konumu var. Bu alanda işçi sınıfı sermayeye karşı kararlı ve örnek bir mücadele verdi ve çelik sanayii işçi sınıfı hareketinin canlı bir odak noktasını oluşturuyor.

10 ARALIK ...

(Baştarafı 5. sayfada)

den oluşan 130 bin imzalı dilekçeyi TBMM Genel Sekreteri Mehmet Çelebi'ye verdi. Helvacı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 39. yılında, Türkiye'nin insan haklarının çok gerisinde kaldığını bildirerek, 26 Kasım 1987 tarihinde Avrupa Konseyi'nce imza ve onaya açılan "**işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı davranış, ya da cezanın önlenmesi için Avrupa Sözleşmesi**"'ni imzalamayan iki ülkeden biri olduğunu söyleyerek, bundan duydukları kaygıyı dile getirdi.

Türkiye, insan haklarının en kaba biçimde çiğnendiği ülkelerin başında geldiği için, 10 Aralık günün Türkiye ve Kürdistan'daki demokrasi güçleri için daha büyük bir anlam taşıması doğaldır. 12 Eylül'den bu yana 250 bin kişi gözaltına alındı, bunlardan 1000'e yakın kişi kayıp. 170 kişi işkence sonucu öldürüldü. Onlarcası öldürülerek "intihar" süsü verildi. 50'i aşkın idam infaz edildi, 400'ü aşkın idam kararı ise meclisin onayını bekliyor. 1 milyon 683 bini aşkın kişi "Güvenlik Soruşturması" adı altında fişlenirken, 300 bini aşkın kişiye ise yurt dışına çıkma yasağı getirildi. Binlercesinin de vatandaşlık hakları ellerinden alındı. Kürdistan'da ise durum daha vahim. "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği"nin kurulmasıyla, Kürdistan'da baskı ve terör daha da sistematik hale getirilerek, doruk noktasına ulaştırıldı.

"TÜRKİYE'NİN DOSTLARI..."

(Baştarafı 5. sayfada)

olduğunu belirtti ve bu durumu eleştirdi.

Aynı komisyonda Türkiye'de örgütlenme özgürlüğü ve siyasi partiler yasası üzerine konuşan **TSİP** Genel Başkanı **Ahmet Kaçmaz** da, gerçek bir örgütlenme özgürlüğünün var olması için işçi sınıfının çıkarlarını savunan örgütlerin yanısıra, Kürt halkına da özgürce siyasi parti kurma hakkının tanınması gerektiğini söyledi ve Kongre'nin bu yönde bir karar alması için öneride bulundu. Ne var ki komisyon üyeleri, bu konuda sudan bahanelerle sorunu geçiştirmeye çalıştılar. Kürt sorununun uluslararası planda giderek güncelleşmesine rağmen ve hatta Türkiye'deki değişik çevrelerce tartışılmaya başlandığı bir dönemde "Türkiye'nin Dostları"nın bu tutumunu ve bazı çevrelerin bu konuda Kongre'de izledikleri suskunluğu anlamak güç...

DUYURU-AGAHDARI

● **Evangelische Akademie Mülheim/RUHR**, 15-17 Ocak 1988 tarihleri arasında "Kurden in der Bundesrepublik" konulu bir toplantı düzenliyor.

3 gün sürecek toplantıda; "F. Almanya'daki Kürtler", "Kürt müziği", "Kürtlerin durumu", "Kürt kadınlarının durumu", "Kürt öğrenci ve çıraklarının durumu", "Kürt kültürü", "Alman toplumu içinde Kürtlerin yeri" gibi konular işlenecek ve tartışmalar yapılacaktır.

Toplantının yapılacağı adres: **Evangelische Akademie Mülheim/RUHR** (Haus der Begegnung) Uhlenhorst Weg, 29, Tel: 0208/51240

"KUZey REN WESTFALYA'DAKİ KÜRTLER"

21 Ocak 1988 günü saat 19.00 da Gustav Heinemann-Initiative ile KOMKAR, "**Kuzey Ren Westfalya Eyaletiindeki Kürtler**" konulu bir müzik ve kültür gecesi düzenliyorlar. Gecede, ayrıca F. Almanya'da yaşayan Kürtlerin durumu ve Kürdistan hakkında bilgiler de sunulacak.

Hüseyin Erdem'in Kürtçe ve Almanca olarak kendi şiirlerinden parçalar okuyacağı ve sunuculuğunu yapacağı gecede, SEYDO ve Müzik Grubu da Kürt halkının müziğinden örnekler sunacaklar.

KOMKAR'ın 1988 Yılı Takvimi çıktı. 4 renkli ve Kürdistan'daki yaşamı görüntüleyen takvimin fiyatı 12 DM'dir. Takvim, KOMKAR Genel Merkezi ve ona üye derneklerden temin edilebilir.

Salname 1988 an ya KOMKARê derket. Salname bî 4 renk hatiye çap kîrîn û bî cure cure wênên jiyana mirovan lî Kurdistan ve hatiye amadekîrîn. Buhayê salnamê 12 DM e. Kesên ku dixwazîn xedî salnamê bîn, dikarin jî merkeza KOMKARê an jî komelên endama KOMKARê peyda bikin.

Hilbijartına Gışti Lı Tırkiyê:

PIRANIYA GEL BI RAYA XWE, CAREK DIN NIŞAN DA KU HUKMA OZAL NAXWAZE

Dı 29.11.1987 an da lı Tırkiyê hilbijartına gışti pêk hat. Dı hilbijartîne da Partiya Welat ya Dayik (ANAP), ku heya nıha hukim dı destê wê bû, 292 mebûs, Partiya Sosyal Demokrat ya Geli (SHP) 99 mebûs, Partiya Rêya Rast (DYP) ji 59 mebûs derxistin.

Hin beriya hilbijartîne eşkere bû ku, şirikê hukma faşi ANAP, wê vê hilbijartîne qezenç bike. Ji ber ku ANAP, bı alikariya serokê dewleta kolonyalist a faşist Evren, Zagona Hilbijartîne anegori dilê xwe guhartı bû. Ozal vê hilbijartîne ne tenê guhartına vê zagonê ve bire serı. Wı, bı saya milyaran, bı saya televizyonê, bı zordariyê hukim vê carê ji xiste destên xwe.

Pışti hilbijartîne Ozal got ku, "piraniya gel me hilbijartiye." Serokê dewleta kolonyalist Evren ji wek Ozal axıft. Ev bûyê carek dın ji eşkere kir ku, Evren-Ozal bı hev ra kar dıkin, şirikê hevê kevn in.

Mirov bı çavek kor ji binhêre, dibine ku gotinên wan ne rast in. Partiya Ozal dı hilbijartîne da ji gel % 36 ray girtiye. Ji gel sedı 64 raya xwe neda partiya Ozal. Çawa Ozal û Evren dıkarın bêjin ku, pırani me hilbijartiye?

Beri her tışti eşkere ye ku, ger ev hilbijartına dı bin siya hukma faşi da pêknehata, zulm û zordari lı ser gel da nebûya, ewqas imkanên dewletê dı dest Ozal da nebûya, wê nıkari bû ewqas ray ji bigire. Lê Evren û Ozal disa şerm nakın dibên gel me hilbijartiye!..

Jı aliyê dın SHP ji beriya hilbijartîne pır xeletıyan kir. Ozal bı alikariya SHP kari zagona hilbijartîne ji mıcılısê derxine.

Beri her tışti SHP dı ve karê da ne başı kir. Ger SHP guh bıda

pêşneyarên partiyên dın ya muxalefet (wek DYP, DSP), bı wan ra tevayî vê zagonê boykot bıkira, qet şık tune ku, dawıya vê hilbijartîne usa pêk nedıhat. Ozal zagona hilbijartîne gor qezenca partiya xwa, gor qezenca hukma faşi guhart. Jı aliyek dın ji SHP, xeyalê serketîne dit. Wana xeyal dıkarın ku, SHP vê bibe partiya yekemin.

Sedemên wan bıryarên şaş, beri her tışti ji serokê SHP, İno nu dıhat. İno nu, gor sinorên hukma faşi siyasetê ajot. Nexwest ji wan sinoran derkeve der.

İro lı dıne da qet welatek tune ku wek Tırkiyê partiyek bı 1/3 ray ve hukim dest bıxine.

Hin kes dibêjin ku, "hilbijartına 83 an ne demokratik bû. Ji ber ku ew, dı bin siya generalan pêk hatı bû. Lê belê hilbijartına 87 an ne usa bû. Ew demokratik bû. Ev ji nişan dıde ku, Tırkiye derbazi demokrasiyê bûye." Ev gotınan ne rast in. Dı vê hilbijartîne da hemû partiyên burjuwazi cih girtın. Hin parti (wek SHP) beriya hilbijartîne eşkere kir ku, kesên dıxwazın bıbin mebûs, pêwıste bı destê endamên partiye bın hilbijartın. Ü hwd.

Lê belê disa ji kes nıkare bêje ev hilbijartın, hilbijartinek demokratik bû.

İro lı Tırkiyê û Kurdıstana Tırkiyê hin bı hezaran kes ji ber bir û baweriyên xwe lı zindanan in. Partiyên çep, rêxistinên demokratik qedex nın. Lı Kurdıstana Tırkiyê zulm û zordariya hukma faşi, ji roja ewıl xırabı e. Gelê Kurd ji mafê netewî û demokrati bê par e. Kingê ku lı ser bir û bawerıyan da zordari rabın, lı ber rêzbûnê asteng tınebin, wı demê mirov dıkare behsa hilbijartinek demokratik bike. Lê iro lı Tırkiyê

hin hukma faşi berdewam e.

Rewşa Ozal ji iro pêve ewqas ne hêsa ye. Ew nıkare bı sedı 36 ve hin 5 salên dın hukim dı destê xwe da bigire. Ger partiyên dın gel bı xurtı diji hukma Ozal û Evren derxın, dıkarın Ozal û piştgirên wi dı zor da bıhêlin.

Destpêka Vekırına Mıcılısê

Wek her car isal ji endamê mıcılısê yê heri kal, mıcılısê vekır. Beriya destpêka kar, pêwıste hemû mebûs "sond bıxwin". Ev isal ji pêk hat. Serokê dewleta kolonyalist a faşist Evren ji tevi vê cıvınê bû. Ü cıvınê da axıftınek çêkır. Dema ku Evren hate salona mıcılısê, pır mebûsên SHP ji salonê derketın der. Mebûsên DYP ji ranebûn ser piyan. Dı nav mebûsên SHP da serokê DİSK Abdullah Başturk, Sekreterê DİSK Fehmi Işıklar, mebûsê Mêrdinê Ahmet Turk ji hebûn. Weki tê zanin Ahmet Turk çend roj beriya hilbijartîne ji hepısxana Diyarbekirê hat berdan. Başturk û Işıklar ji piştı hukma faşi ya 1980 an hatın girtın û bı salan dı zindanan da man. Teda ü eşkencên mezın ditın.

Mebûsên SHP û DYP bı vê şeweyê serokê hukma faşi Kenan Evren protesto kırin. Evren dı axıftına xwe da zımanê xwe dirêji hemû tıştan kir. Weki mirov dıgot Ozal dıpeyive. Dı mıcılısê da tenê mebûsê ANAP ji Evren ra çepıkan lêxistin. Va tıştı carek dın ji nişan dan ku, ANAP û Evren şirikê hev in.

Dı gel vê dema "Sond xwarınê" da, mebûsê Tunceli (Der-sim) Kamer Genç usa axıft: "ez sond dıxwım ku, hemberi eşkencan, kesên ku eşkencan dıkin kar bıkim. Jı ber ku lı vı welatê da eşkence çêdibın..."

Mercên aboneti : 6 Mehi 10 DM, salı 20 DM
Abone Şartları : 6 Aylık 10 DM, yıllık 20 DM

Hesap No : Postchekamt Frankfurt
Konto-Nr. : 405767—606

DEMİŞ
KOMKAR

Xwedi : Federasyona Komelên Karkerên
Kurdistan lı Elmanya Federal
Navnişan : 5000 KÖLN, Burgunderstr. 35-37
Elmanya Federal
Berpırsiyar : A. SAYDAM

IMPRESSUM
Herausgeber KOMKAR
Föderation der Arbeitervereine
aus Kurdistan in der BRD e.V.
Verantwortlicher Chefredakteur:
A. SAYDAM
Druck: Eigendruck